Sfarmă-piatră

Intemeietor: AL. GREGORIAN • Redactia și Administrația: Str. Domnița Anastasia 16, București I • Director: NICHIFOR CRAINIC

Arh. I. D. Enescu

INCA UN PAS SPRE ORGANIZAREA PROFESIONALA

Constituția din Februarie a venit cu o serie de principii noui de organizare a vieții naționale în cadrele Statului. Ea însemnează o ruptură bruscă cu lăbărțatul sistem democratic în care am trăit două decenii și care semăna mai mult cu o Sahară nisipoasă în sterilitatea căreia s'au absorbit fără urmă atâtea energii naționale. Atâtea energii și atâtea averi publice. Dar ca orice constituție, noul pact fundamental al statului aduce numai principii, care trebuesc de acum încolo desvoltate în norme concrete de organizare a realității vii.

Au trecut zece luni și s'au făcut câțiva pași mai departe. In justiție și în administrație, cu deosebire. Se putea face mai mult în acest timp? Poate că da. Dar lucrul acesta, care nu e tocmai ușor, ar fi necesitat o pregătire temeinică în noul spirit și o competință care, plecând dela principiile constituționale, să aibă viziunea clară a aplicării lor în concret. Această competință nu era tocmai ușor de găsit într'o lume politică formată în mentalitatea democratică și surprinsă ca atare de noul curs al lucrurilor.

La noi în România sunt numai câțiva oameni, cari s'au ocupat serios cu problemele noului stil de viață politică și, din păcate, acești oameni nu făceau parte din partidele democratice. Erau naționaliști de diferite nuanțe și a fi naționalist e încă tot una cu a vorbi în vânt. Nimeni nu te ia în seamă. Așa e viața. Și Sfânta Evanghelie, chintesența înțelepciunii, rostește o sentință valabilă pentru toate împrejurările când zice că: „Cei dintâiu vor fi pe urmă, iar cei de pe urmă, vor fi cei dintâiu". Atât din punct de vedere psihologic, cât și practic, e necesar să fie astfel. Nu interesează atât cei cari, în chip sigur, sunt de părere cu tine, cât cei cari se convertesc dela o părere contrară la părerea ta. Iar practic vorbind, o mare reformă, pentru a se impune, are nevoie de cât mai mulți aderenți și de cât mai puțini adversari. Nimeni nu poate măsura importanța unui adversar și nu-l poate pune mai sigur în respect, decât cel care a fost până ieri în tovărășia lui și-i cunoaște mai bine tăriile sau slăbiciunile.

Iată decât înțelepciunea Sfintei Evangelii are dreptate în toate împrejurările.

Chestiunea organizării politice a Țării în stil nou e la ordinea zilei. Și în această privință s'a făcut un pas mai departe pentru ieșirea din provizoratul tranzitoriu, în care trăim de zece luni încoace. Și anume: s'a decretat formațiunea unică, intitulată „Frontul Renașterii Naționale", formațiune la care, potrivit vechilor noastre convingeri, am aderat fără rezerve și sfătuim pe toți naționaliștii să adere. Căci în firea naționalismului este să se strângă în jurul Tronului, iar nu să stea departe de Dânsul.

După cum s'a anunțat în conformitate cu dispozițiile constituționale, acest Front va trebui organizat pe baze profesionale, sau corporative. Oarecare greutate însă se ivește și în această direcție sau mai ales în această direcție.

Un corporatism organizat în mod exemplar nu există încă nicăieri. Nici chiar în Italia, patria corporatismului, care, în realizarea lui, înaintează cu o prudență extremă, experimentând și verificând, iar după aceea modificând din nou în legătură cu rezultatele, tocmai pentru a ajunge, în cele din urmă, la un tip cât mai desăvârșit de organizare corporativă.

Afară de aceasta, chiar dacă am avea un model de organizare aiurea, pentru noi el n'ar putea fi totul, din pricină că realitățile sociale și compoziția profesională a națiunii nu e aceași pretutindeni. Una e în Italia, alta în Germania și alta la noi.

In mod teoretic, corporatismul a fost formulat la noi de d. Mihail Manoilescu în lucrarea sa „Secolul corporatismului", dar, cum zice autorul însuș, e vorba de un corporatism valabil oriunde. Tot dânsul e până azi singurul teoretician al „partidului unic", într'o carte cu acelaș nume, dar nu înțelegem pentru ce scrisă în limba franceză.

Diferențiindu-ne de concepția universală a domniei sale, am alcătuit „Programul statului etnocratic" în care e vorba de un corporatism românizat sau autohtonizat, adică adaptat la realitățile vii ale Țării noastre.

D. profesor Pompiliu Nicolau a dat deasemenea foarte prețioase norme de organizare în stil nou, mai ales în ce privește domeniul economiei naționale, prin valoroasa sa lucrare „Naționalismul constructiv".

Cam la aceasta se reduce literatura corporativă în România, dacă ținem seamă și de conferințele și articolele risipite ocazional de d. profesor Ion V. Gruia, un convins și vechiu corporatist.

Un pas mai departe spre inima realităților concrete face distinsul nostru colaborator, d. arhitect I. D. Enescu, de asemenea un vechiu corporatist, prin noua lucrare intitulată: Studiu pentru organizarea profesiunilor.

Cum îl arată articolele sale tipărite regulat în această revistă, d. I. D. Enescu e o minte limpede și simetrică, cu afinități mai puține pentru abstracțiunile de o valoare contestabilă în viața politică, dar cu puternice înclinări către lucrurile concrete ale ei. E un spirit realist, căruia îi place să-și raporteze ideile la forțele vieții, ce le pot verifica imediat. Și asemenea spirite sunt foarte bine venite, mai ales în perioadele de tranziție, când ceeace a fost nu mai este și când ceeace trebuie să fie pune în penibilă încurcătură și desorientare pe cei mai mulți.

Care e pasul mai departe, pe care îl face d. I. D. Enescu prin studiul său?

Este, mai întâiu, enumerarea profesiunilor din România noastră, și, totdeodată, încadrarea lor într'un plan de organizare generală.

Enumerarea profesiunilor, iată un lucru cu totul nou și aproape revoluționar. Pentru ca să se vadă că nu exagerăm nimic când facem o asemenea afirmație, trebue să spunem că în țara noastră nu există nicăieri vreun oficiu, care să știe ce profesiuni avem, adică ce părți organice din care se alcătuește națiunea noastră. Nici măcar „Camerele" instituite prin legi speciale în fruntea marilor categorii de ocupații nu posedă astfel de indicii, — ca să nu mai vorbim de celebrul oficiu de statistică și recensământ. Ce însemnează aceasta decât haosul desăvârșit în care i-a plăcut democrației să lucreze? Inspirată de iudaism și dirijată de forțele lui internaționale, ea nu avea niciun interes să ne facă să cunoaștem părțile constitutive ale națiunii, fiindcă atunci am fi putut ști mai ușor în ce măsură suntem dominați de venetici.

In această situație, a întreprinde pe socoteală proprie, ca simplu particular, această lucrare nu era ușor, iar rezultatele, chiar dacă n'ar fi definitive, sunt totuși revelatorii. Iată ce zice autorul în această privință: „Realizarea unei asemenea lucrări ar fi implicat existența unui material documentar complect. Este tocmai ceeace ne-a lipsit, ceeace, cu toate diligențele noastre, n'am putut găsi.

Culegerea ca și sistematizarea materialului care ne-a slujit la alcătuirea acestui tablou ne aparține în totul, cum în totul ne aparțin și eventualele scăderi sau scăpări din vedere".

Serviciul, pe care îl face d. I. D. Enescu organizării corporative prin această enumerare a profesiunilor din țară este imens, fiindcă alcătuește întâia bază concretă dela care se poate porni mai departe.

Afară de aceasta, profesiunile, — am zice: descoperite de dânsul — apar încadrate în cele trei mari categorii prevăzute de constituție: Agricultura și munca manuală, Industria și comerțul, Ocupațiunile intelectuale. Trei tablouri grafice minuțios și ierarhic alcătuite însoțesc lucrarea și orientează vizual pe viitorii organizatori. In total e vorba nu atât de un studiu cât de un plan de ansamblu, care, plecând dela unitățile profesionale cele mai mici, se ridică ierarhic până la „Consiliul suprem", organul de sinteză profesională, prin care întregul ia contact cu conducerea politică a Statului. Planul e deopotrivă de interesant prin faptul că e situat în cadrul noui împărțiri administrative a Țării. Discutat, verificat și îndreptat în numeroasele ședințe ale Confederației Asociațiilor de Profesioniști Intelectuali din România, el vine la timpul cel mai potrivit să aducă lumina orientării.

Două lipsuri îi găsesc eu: una din punct de vedere corporativ și alta din punct de vedere etnic.

Corporație în sensul nou, însemnează o alcătuire din două sindicate aparținând aceleiași ramuri de muncă, dar cu interese ce pot fi contrare. Exemplu: corporația alcătuită din sindicatul patronilor și din sindicatul lucrătorilor, prevăzută cu un for juridic comun, care să stingă eventualele conflicte dintre ele și, în orice caz, să le armonizeze interesele. In proectul d-lui arhitect I. D. Enescu nu există corporația și nici funcțiunea ei, care e una principală în realizarea solidarismului profesional.

A doua lipsă. Proectul nu vorbește de principiul etnic. Autorul, care știe perfect ce însemnează acest principiu, s'a lăsat înrâurit de anumite vederi curente și l-a omis. Anumitele vederi curente vor trece însă, dar principiul etnic în organizarea corporativă a României nu trece niciodată, mai ales de acum încolo. De altfel, el este menționat la un moment dat chiar în constituție și d. arhitect I. D. Enescu ar fi găsit acolo temeiul încurajator.

In teorie vorbind, organizarea profesională fără principiul etnic, ar fi consfințirea dominației străine de care sufere azi în special viața economică a României. In practică nu va fi tocmai așa. Suntem siguri de pe acum. Și iată decât. Admițând că ne organizăm profesional, călcând în picioare principiul etnic, însăși această organizare îi va pune. Fiecare profesiune numărându-se și fiind investită cu rol politic, va ieși la suprafață elementul străin care o domină și măsura în care o domină. Dat fiind spiritul naționalist al timpului, reacțiunea se va produce și în cele din urmă tot la principiul etnic se va ajunge. Principiul acesta se numește proporția numerică după normele etnice în fiecare profesiune și el alcătuește temelia „Programului statului etnocratic".

Teoretic, prin simpla organizare profesională, nu se ajunge la etnocrație. Practic, după cum am spus, se va ajunge în mod lent și progresiv. Dar dacă lucrul acesta este inevitabil, — și eu sunt sigur că este inevitabil — decât să nu pornim dela început, în chip clar și hotărît, afirmându-l și schițându-i normele de realizare. Până și în Ungaria proporția etnică a devenit o realitate legală. Afară de aceasta, nu e nimic mai rațional decât acest număr proporțional aplicat în profesiunile invadate de străini.

Cu aceste observații, planul d-lui arhitect I. D. Enescu aduce în problema organizării marele și luminosul aport, pe care sunt încântat să-l subliniez.

Nichifor Crainic

VALORIFICAREA PRODUSELOR AGRICOLE

— Intervenționism și corporatism —

In programul „Statului Etnocratic", al profesorului Crainic, agricultura este socotită cu drept cuvânt ca principalul isvor de viață al poporului român. Plugarul român muncește, cum spune prof. Crainic, pentru un întreit scop: hrana lui, hrana întregului popor și hrana de export.

După ce-și reține hrana lui, adesea mai redusă decât cerințele normale, plugarul și agricultorul român vinde restul pentru schimb cu celelalte produse industriale de care are nevoie. Schimbul acesta nu este totdeauna drept, așa încât munca agricolă este mai slab prețuită decât munca industrială.

Este drept că problema echilibrului între prețurile agricole și cele industriale are un caracter mondial, pretutindeni produsele industriale fiind mai favorizate decât cele agricole. Karl Marx vorbea de specula țărilor industriale în paguba celor agricole, prilejuind unuia dintre doctrinarii noștri desvoltarea și susținerea teoriei protecționismului.

Ori tocmai protecționismul exagerat, acordat industriei de orice fel și pentru oricine, a adâncit la noi, prăpastia între prețurile produselor industriale și cele agricole. Agricultorul nu înțelege dece industriei i se creiază condițiuni pentru prețuri supra normale și agriculturii sub-normale.

Cum prețurile produselor noastre industriale sunt peste prețurile mondiale, pentru restabilirea echilibrului de schimb, între produsele agricole și cele industriale, sunt două căi: sau produsele industriale sunt lăsate la libera concurență, adică fără protecționismul vamal, — sau produsele agricole trebuie să se bucure de acelaș protecționism, din partea statului.

Statul democrat nu este, prin sine, un echilibrator, ci de cele mai multe ori intervine numai acolo unde este mai solicitat. Solicitarea are mai mult efect când se sprijină pe un corp sau o masă organizată. Activitățile și elementele industriale sunt mai organizate decât cele agricole, deaceia au putut obține protecția.

Problema valorificării produselor agricole se reduce la rezolvarea problemei debușeurilor, legată de aceia a convențiilor comerciale. Iar acestea de politica externă, care, până acum, nu s'a sprijinit decât pe un sentimentalism curios și păgubitor, cu totul în afara realităților și necesităților economice.

Printre produsele agricole grâul se bucură, deocamdată, din partea oficialității, de o atenție mai specială. Este și explicabil deoarece constitue principala substanță de viață a populației, deși țăranul consumă mai mult porumbul.

Problema grâului are două laturi; a consumației interne și a valorificării prisosului peste granițe. Pentru valorificare pe piața internă s'a recurs la prețul minimal, susținut prin masive cumpărări oficiale. Pentru export, care se isbește de prețul mondial sub prețul minimal intern, s'a recurs la primele de export.

Cumpărăturile oficiale represintă însă investiri de sume importante, cu inevitabile pagube; iar primele de export represintă sacrificii bugetare, acoperite tot de consumator, direct sau indirect în calitatea de contribuabil, plătind astfel de două ori diferența de preț.

Se va recunoaște că problema prețului produselor agricole, în special a grâului, nu-i ușoară. Complicată dela început, prin eșirea din făgașurile naturale, rezolvarea se sprijină pe combinații artificiale, cari prin fenomenele de incidență, provoacă alte încurcături, alte probleme ce se cer rezolvate.

Franța, care constitue pentru conducătorii noștri isvor de inspirație, frământă de 5-6 ani problema grâului, deși prisosul ei de producție este mult inferior celui al nostru. In fața unei producții excedentare și deci a scăderii prețului, urmare a legii cererii și ofertei, fixează prin legea din 10 Iulie 1933 preț minimal la grâu (115 fr. chintalul), cu sancțiunile de rigoare.

Comerțul a reacționat, abținându-se dela cumpărări și silind pe producători la compromisuri, adică la știrbirea prețului minimal. Legiuitorul s'a adaptat și el acestui compromis, trecând prin legea din 28 Dec. 1933 cheltuelele de transport pe seama vânzătorului, cu un comision de 2 fr. la chintal bonificat cumpărătorului.

In al doilea an speranța unei recolte dificitare, care ar fi rezolvat problema, nu s'a realizat, recolta eșind tot excedentară. Așa încât măsura prețului minimal s'a menținut, lăsând însă pe seama Ministerului Agriculturii, sarcina de a fixa acest preț, după timp și conjunctura internă și externă. Ministerul fixă, prin decretul din 13 Iulie 1934 prețul de 108 fr. chintalul. Oferta mare și cererea mică au dus însă la prăbușirea prețului minimal.

S'a recurs atunci la măsuri de mărirea consumației — și acestea fără efect, dar cu destule complicații. Denaturarea grâului, (albastru de metilină) pentru a fi consumat de animale, a dus la alte complicații: plata diferenței de către stat producătorului cu grâul denaturat, fraude cu denaturarea, protestul producătorilor de orz, ovăz și plante de furaj, loviți prin măsura de a folosi grâul pentru hrana animalelor, ș. a. Măsura de a reduce cota făinii panifiabile, extrasă din grâu, n'a adus decât tot încurcături.

Una din cauzele prăbușirii prețului la grâu era lipsa de organizare a producătorilor de grâu, cari sub presiunea nevoii de bani, ofereau marfa toți în acelaș timp. S'a recurs, prin legi, la sistemul stocajului, cooperativele stocând producția membrilor și esalonând vânzările. Casele de credit agricol, prin avansurile acordate de stat, achitau o parte din preț producătorilor.

Această protecție a desvoltat însă și mai mult producția grâului, complicând problema valorificării. S'a recurs atunci la măsuri de economie dirijată. Prin legea din 24 Dec. 1934 s'a interzis semănarea de grâu pe aceleași suprafețe ca anul precedent, s'a interzis grâul de primăvară, exceptând înlocuirea celui de toamnă nerăsărit, precum și interdicția de a semăna specii de grâu de mare randament. In lipsa unui control riguros toate aceste măsuri n'au avut decât un efect iluzoriu.

Față de rezultatele falimentare ale acestor măsuri, s'a revenit la liberalism, prin suprimarea prețului minimal, lipsit de efect și de putința de aplicare. Ca și la noi, negustorii și morarii cumpărau grâu sub prețul minimal și vindeau pâinea pe baza prețului oficial al grâului.

Suprimând prețul minimal statul francez păstra dispoziția de a constitui stocuri de rezervă, pentru export sau denaturare. Finanțarea acestui stocaj era asigurată printr'un împrumut de stat, acoperit la rându-i, cu taxe pe zece ani asupra morarilor și producătorilor de grâu, — măsură încercată și în America, cu rezultat falimentar.

Prin constituirea Oficiului National Interprofesional al grâului, cu legea din 15 August 1936 se revine la prețul minimal. Oficiul acesta nu este decât un fel de Corporație mixtă, cuprinzând grupele de producători, transformatori și consumatori. Statul nu mai intervine direct ci prin cei direct interesați.

Oficiul cuprinde: un organ central la Paris și organe departamentale, compuse din agricultori, morari, brutari, consumatori și reprezentanți ai autorității publice. O Corporație de ciclu economic.

Consiliul este compus din 51 membri: 29 producători, 9 transformatori, 9 consumatori și 4 reprezentanți ai ministerelor interesate (Interne, Agricultură, Economie și Finanțe).

Rolul oficiului este de a dirija comerțul intern și extern, de a supraveghea producția, luând măsurile de rigoare. Prețul minimal, fixat de acest oficiu, era controlat direct de cei interesați.

Constituirea acestui oficiu și atribuțiile ce i s'au acordat au făcut obiectul unei vii discuții între Cameră și Senat. Grâul nemai putând fi cumpărat decât prin Oficiu se excludea comerțul particular. Până la urmă, datorită intervenției Senatului, a fost admis și comerțul particular, sub controlul organelor oficiului, plata către producător ne mai făcându-se însă direct, ci prin organele Oficiului. Producătorii, pentru grâul ce au de vândut, se pot adresa Cooperativelor, Organizațiilor agricole autorizate sau comercianților autorizați. Cooperativele sunt obligate a plăti integral până la 50 chintale; iar pentru rest un acont de 50—75 la sută. Comercianții nu sunt obligați a cumpăra tot ce li se oferă, însă toată recolta aceluiaș producător, spre a evita cumpărarea pe alese, parțial. Pentru comerțul extern Oficiul are monopolul exclusiv.

In toată această peregrinare, în căutare de soluții, pentru problema grâului, e de reținut faptul că Franța, campionul democrației și adversară a Corporatismului, după experiența intervenționistă în materie de grâu, ajunge la convingerea că intervenționism, respectiv economie dirijată, nu se poate face prin Stat, ci numai prin Corpurile profesionale respective. Cu alte cuvinte, pentru ca intervenționismul să nu se transforme în etatism, cu păcatele, pagubele și tirania biurocratică, trebue sprijinit și aplicat de corporatism. Numai corpurile profesionale organizate pot restabili și păstra echilibrul de interese între toți factorii sociali — și pentru toate ramurile de producție.

Și revenind la situația agriculturii noastre, activitatea de producție predominantă a neamului românesc, — nu vom putea valorifica munca milioanelor de brațe românești fără organizarea profesională a acestor brațe. Numai organizarea tuturor activităților creatoare va restabili cumpăna deopotrivă de dreaptă pentru toți, sporind producția și întărind situația economică a românilor.

Arh. I. D. Enescu

CHRONIC VOIVODAL

In slova aiasta stropită de plol,
Bătută de vînturi și stinsă 'n zăpezi,
Lăsăm o urare pe drumuri limpezi
Pentru urmașii din urmă de noi...

Io, Voivodul, cit zarea despic
Și'n haturi vrășmași i sdrobesc pînă 'n mare
Sălășlui voroavă de incredintare
Și-un an nou de trudă și slavă ridic...

Și rog Prea Sfințitul din ceruri să hie
In vreme de tină pe șesuri stăpîn...
Aici, pe colinele toate rămîn
Aceiaș dorință în bine pe glie....

Io, Voivodul sortit de destin
Voroavă 'n hrisovul aista vă scriu
Și toată prostimea din țară ce-o st'u
Să 'nsemne cu mintea 'n `umină. Amin!

C. Pârlea

RĂMÂI CU NOI!

Cel dintâi al nostru gând, către Tine, Doamne, îl înălțăm. Pentru a da glas mulțumirii inimilor că ne-ai învrednicit a ne vedea aci... și pentru a cere sprijinul Tău, care risipești cu mână largă cât cerurile, binefacerile Tale.

Slăvit să fii Dumnezeule, de inima mea, neîncetat, întru toate svârșirile ei!

Am venit aci, în lăcașul păcii, ca să ne cercetăm inimile la adăpost de valurile lumii, depărtați de grijile ei, feriți de ispitele ei. Să ne potolim frământarea cea până întru adâncuri a sufletului... Să ne regăsim.

Să ne întâlnim iarăși cu noi... și apoi cu Tine. Doamne, Dumnezeule al iubirii nesfârșite și al tuturor mângâerilor.

Am venit să găsim aci PACE. Pace sufletului și avânt inimii. Să putem prinde aripi gândului și înălțare voii noastre.

...Au fost zile și ceasuri când fugeam de mine... Și de Tine, Doamne! Am rătăcit pe căile lumii și m'am abătut prin tufișurile păcatului. Am plecat de lângă Tine, ca fiul cel rătăcit din Evanghelie.

Iar acum vin să mă caut pe mine însumi. Să scobor cărările ființei mele, să-i cercetez potecile, ca să Te aflu pe Tine, Doamne al izbăvirii... Ca să-mi regăsesc rătăcitul meu suflet!

Căci știu, Mântuitorule, că ai sădit în mine BINELE; că ai așezat întru adâncul meu MAI BINELE, cum ai așezat semințele în măr și parfumul în floare.

Știu că ai vrut să-Ți faci din sufletul meu oglindă.

Știu că ai semănat pe brazdele inimii mele iubirea, că ai sădit adevărul pe văile și pe crestele cugetului meu. Adevărul Tău cel neclătit, care nici când nu trece, ci rămâne peste veacuri.

Dar... eu, Doamne, peste acele comori ale Tale, ascunse întru mine, eu am asvârlit frunzișul mort al păcatului. Și le-am acoperit cu nisipul cugetelor deșarte și cu cenușa nepăsării. Între Tine, Doamne, și mine am vrut să înalț creste de Alpi și să aștern întinsuri polare.

Am înăbușit strigarea cea dintru adâncuri către Tine, a sufletului meu. Dar ca și-a făcut loc, cum face apa printre pietre și stânci... și neîncetat Te chiamă. Iar eu acum nu vreau să nu mai dau glas tainicelor îmbieri ale sufletului!

Într'o clipă de încercare m'am trezit. Stând pe piatra indiferenței, ca fiul cel rătăcit, mi-am adus aminte de Tine, Doamne și Părinte... O! Cum Te-am părăsit! Și cum m'am lăsat dus pe apele îndepărtării de Tine!

Adusu-mi-am aminte, acum, de toate câte mi-ai făcut mie, Dumnezeule! Și am zis: „Scula-mă voiu și voiu merge la Tatăl meu"!

Și iată, am venit. Sărac, deși am plecat bogat. Gol de iubire și cu credința sdrențuită. Mă întorc cu nădejdea frântă și cu răni pe toată ființa mea.

Dar am venit! Am venit la Tine.. m'am întors la casa mea, la casa sufletului meu.

Știu că peste putință este, Doamne, să nu găsesc undeva, departe întru adâncurile ființei din care neîncetat, dar înăbușit, strigă cineva către Tine; știu că peste putință este să nu găsesc aci o pojiște de suflet, o oază de sfințenie, un freamăt de gând.... un semn care să mă îmbie la odihna Ta, la mângâierea Ta!

Știu că nu se poate să nu găsesc un ostrov în care să-mi odihnesc gândurile și să-mi adăpostesc, limpezindu-mi, cugetele.

...Am lăsat toate, toate cele ale mele, toate cele ale lumii. Și am venit aci ca cerbul la izvoarele de apă răcoritoare, la apa Ta cea vie, ca să nu mai însetez în veac.

Cu pașărea la cuibușorul ei, am venit la cuibul mântuirii mele.

Ca soarele la răsăritul și apusul său, vreau să mă îndrept spre apusul vieții mele, ca să răsară cu întru nesfârșirea Ta.

Am venit, rupându-mă de lume, sculturându-mă de griji și ocolind gunoaele ei, ca să stau de vorbă cu mine însumi, ca Pavel, care se lepădase de Saul, când se frământa în pustiu.

Să-mi întreb inima, de ce nu mai bate pentru Dumnezeu care S'a lăsat impuns cu sulița pentru mine?

Să-mi întreb cugetul, de ce caută mai mult știința lumii, decât pe a lui Dumnezeu Atotștiutorul și de ce se avântă pe piscurile înegurate ale neștiinței și nu spre cele scăldate în lumina veșnică a Domnului? Dece se îndreaptă spre puțuri fără de apă și mâlite și spre izvoare secate... și nu spre apa cea vie care țâșnește de la piciorul Crucii lui Hristos Domnul și Mântuitorul?

Să-mi cercetez sufletul, de ce a uitat de Dumenezu d'n Care a purces, prin mila Căruia visează?

De ce nu mai face voia Lui întreagă și de ce nu mai respiră Duhul Său?

...Când Tu, Mântuitorule, bați la ușa inimii mele, cu nu Te primesc ca pruncii Ierusalimului, din gura cărora ai săvârșit lauda!

Când mă împresori cu binefacerile Tale, eu nu mai umplu cetatea cu vestirea Ta, ca samariteanca Sihemul.

De când m'ai chemat Tu — alegându-mă din lume — la prea înalta treaptă a preoției! Și eu nu Ți-am întins, pe masa inimii mele, toate puterile pe care tot Tu mi le-ai dat; nu mi-am pus toate puterile întru slujba Ta! Și nu Te-am ospătat, în casa sufletului cu toate cele bune ale lui, cum Te-a ospătat vameșul, cel chemat la apostolat.

Ai căutat să intri în Ierihonul ființei mele, dar eu am stat rece în duhul nepăsării... M'ai chemat ca pe Zaheu, dar n'am sărit la picioarele Tale și n'am alergat să-Ți deschid largi, porțile sufletului, ca să intri Tu, Împărate al slavei.

Tu ai jertfit totul pentru mine, Doamne! Și-am venit aci ca să-mi întreb sufletul și inima, rărunchii și cugetul și trupul: Voi ce-ați jertfit pentru Domnul Dumnezeu?

Când valurile vieții stăteau să mă cuprindă, El m'a izbăvit. Și eu nu L-am urmat ca Petru apostolul!

Când nu mai găseam ajutor la niciun om, căci toți mă părăsiseră și... toți mă încolțeau, numai El, Domnul m'a primit, numai El mi-a întins mâna de ajutor.

Am purces singur pe drumurile vieții, bizuindu-mă pe mine și pe oameni, dar.... m'am poticnit. Adesea, cu știință sau fără știință, m'am lepădat de Sionul preoției adevărate. Am plecat departe de Ierusalimul învierii și al izbăvirii. Am umblat prin Emausul lumii, gândind, poate că Tu ești în grădina lui Iosif, sau.... am purces fără niciun gând.

Dar Tu, Mântuitorule, nu m'ai părăsit! Tu erai cu mine, iar eu nu Te vedeam. Tu mergeai cu mine, deși eu nu Te căutam.

Și când mă credeam mai singur, Tu m'ai ajutat. Și atunci... mi-au căzut solzii de pe ochi, ca lui Pavel. Te-am cunoscut și am strigat: „Rămâi cu mine"!

Pentru aceasta, Doamne, am venit aci. Plecând din Emausul îndepărtării am alergat, ca și ucenicii în noaptea aceea, ca la un Ierusalim al mântuirii. Să-mi spună frații mei că Tu ești printre noi... că ești viu și pururea într'ajutorul nostru stai. Să-mi spună că Te-au simțit ei! Că Te-au văzut. Să le mărturisesc și eu: „Am văzut pre Domnul!" Și să le strig: „Veniți să vă arăt câte a făcut mie Domnul".

Veniți să vedeți cum m'a sprijinit întru sovârșile mele și m'a ridicat din căderile mele!

Veniți și vedeți cum mi-a dat lumină în noaptea vieții mele, ca altădată stâlp de foc Israeliților în pustiu.

Cum mi-a stropit mângâiere în calea durerilor mele, și cum m'a întărit întru neputințe.

Veniți să va arăt mâna Domnului întinsă asupra mea. Și să vedeți cum am căzut în fața Lui.

Întru necazuri fiind, El m'a mângâiat. Turburat am fost și Domnul m'a liniștit. M'a atins cu mâna-I sfântă și m'am simțit altul, înviorat și întărit. Luminat și încălzit. Despins de lume și spr'jinit de Iisus Domnul și Mântuitorul.

Și strigați ca și mine: „Doamne, rămâi cu noi!" Dumnezeule, nu ne părăsi!

Știm că povara slujbei noastre este grea. Grea ca plumbul topit. Fii Tu mereu întru ajutorul nostru, căci Tu ne-ai dat jugul acesta.

Rătăcim adesea calea turnului de veghe asupra sufletelor, de care cu cutremurare grăește Iezechiel. Arată-ne-o, Doamne arată-ne-o Tu, căci Tu singur ești „Calea".

Am uitat de Tine, de veșnicia Cuvântului Tău și am căutat la oameni adevărul. De aceea nu izbutim întru misiunea noastră. Fă-ne Tu mai luminos adevărul Tău, ca să Te cunoaștem mai adânc, pentrucă numai Tu ești, Dumnezeule, „Adevărul".

Și iată, ne-au împresurat întunecimile lumii! S'au lăsat peste noi pâclele ei.

Fii neîncetat, Mântuitorule, „Lumina" noastră.

Suntem slabi, dar știu că Tu pe cele slabe le-ai ales, ca să rușinezi pe cele tari. Împuternicește-ne ca pe apostolii Tăi și trezește sufletul nostru la „VIEAȚA" Ta.

Doamne, Doamne! Am venit ca dintru adâncuri să strigăm către Tine! Suntem slabi și ne învăluiesc adese ispite... și gânduri deșarte ne năpădesc adesea ori.

La Tine alergăm la Tine scăpăm!

Ne cutremurăm de înfricoșata mișhune a noastră! Ea e nemărginită, noi atât de mici și neînsemnați! Este de sfinți și noi suntem oameni!

Se cere împlinită de suflete aprinsă de limba de foc a Duhului Sfânt... și noi alergăm la focurile fumegânde ale oamenilor.

Rămâi, Doamne, cu noi, ca să ne-o împlinim cum se cuvine. Iartă dezertările noastre, mai lungi sau mai scurte dela datorie și ne întărește întru slujba Ta.

Însuflă-ne neînfricarea sfinților mucenici și înțelepciunea sfinților apostoli. Dă-ne graiul de răvaie al lui Petru d'n ziua de Rusalii, întru predicarea cuvântului Tău și ne înveșmântează cu zelul marelui și neobositului Pavel.

Înverdnicește-ne de iubirea Magdalenei și de devotamentul lui Ioan. Adumbrește-ne, Doamne, cu ajutorul Tău caci sufletele și trupurile ni-s slabe. Ajută, Mântuitorule, ca să nu se poticnească slujitorii Tăi.

„Deschide-ne ochii, Dumnezeule, ca să vedem lucrurile-e minunate ale Legi Tale" (Ps. 119 v. 18).

„Dă-ne pricepere, ca să răzim Legea Ta și s'o ținem d'n toată inima! Povățuește-mă pe cărarea poruncilor Tale... Pleacă-ne inimile spre învățăturile Tale" (Ps. 136).

„Îmbracă pe robii Tăi, Doamne, întru nerrihănire (Ps 132).

Dumnezeule, Doamne! Cu inimă frântă și cu gând smerit, înălțăm iară și iară strigarea noastră:

RĂMÂI CU NOI!

Pr. Anton I. Popescu

„JERTFA INIMII"

Multă vreme a existat la noi o anumită „presă bisericească", obișnuită să caute pete'n soare. Din exces zel sau dintr'un îmbold drăcesc, presa aceasta — un fel de gazetărie laică pe teme bisericești — scormonea prin toate colțurile Bisericii, doar va găsi vreo slăbiciune omenească, pe care s'o trâmbițeze, spre marea bucurie a răuvoitorilor Bisericii.

Lucrurile s'au mai îndreptat însă. Fie dintr'un elementar spirit de solidaritate profesională, fie cumințiți pe altă cale, bătăioșii scribi ai spiritului gazetăresc în presa bisericească au amuțit.

Nu este însă destul. Nouile stări de lucruri la noi în țară cer și clerului o destoinicie deosebită și o valorificare a personalităților alese. Până acum, sufletele de elită ale preoțimii, ca și elitele celorlalte profesiuni, erau împinse la fund de pleava șgomotoasă a profesiunii sau se retrăgeau de bună voie, căutându-și mulțumirea în adâncul inimii. Acum încep să fie prețuite valorile. Și, spre norocul nostru, acestea sunt mai numeroase decât s'ar fi putut bănui. Sunt astăzi, mai ales printre preoții tineri și printre studenții teologi — preoții de mâine — adevărate perle, inteligențe vii, curioase și iubitoare de adevăr, sensibilități delicate și discrete, voințe hotărîte. Există, cu alte cuvinte, în Biserica noastră un „material uman" cu care se pot face lucruri mari. Dar acest material trebue cercetat, încurajat și folosit cu chibzuință. Trebue ca măcar scrisul bisericesc să arunce lumină asupra jertfelor neînchipuite cu care preoții buni ridică satele și mahalalele orașelor. Nenumărații „Popa Tanda", care-și trec viața în „slujbă adevărată", fără șgomot și fără mândrie, trebuesc dați ca pildă pentru îmbărbătarea împreună-liturghisitorilor lor și pentru zidirea sufletească a credincioșilor.

De aceea, cu adevărată bucurie spun aici un cuvânt bun despre unul dintre preoții tineri, reprezentativ pentru generația sa; pentru generația noastră, aș spune mai bine. Este vorba de preotul Dumitru Roman din Ploești. Preot în înțelesul cel mai bun și mai plin al acestui cuvânt, adică preot în cuvânt și faptă. Spre deosebire de preoții altor generații, preotul D. Roman își mulțumește setea sufletului din izvoare pioase felurite, din literatura marilor predicatori străini, din știința și filosofia veacului, dar știe să-și îndigu'ască valurile duhului în adâncа albie a ortodoxiei tradiționale. Și mai presus de toate, este o inimă jertfelnică, o inimă caldă, gata să tremure pentru mântuirea îndeaproapelui.

Cine vrea să-și dea seama că un aluat nou dospește în plămădeala sufletească a clerului tânăr român, să citească noua carte a preotului D. Roman, „Jertfa inimii". Este un mănunchiu de meditații și cuvântări ocazionale, pline de gânduri răscolitoare și simțire aleasă, în care-mi regăsesc colegul de odinioară întreg, așa cum l-am cunoscut pe băncile universității. Același minte deschisă, aceeași sinceritate, același avânt. El a înțeles să închine lui Hristos înaltele sale însușiri sufletești. Și bine a făcut. Era printre cei mai buni studenți ai facultății. Este printre cei mai buni preoți tineri.

N'aș putea deci, acum în preajma Sfinților Sărbători ale Nașterii Domnului, decât să îmbiu pe cititor să mediteze cu preotul D. Roman pe rândurile acestei cărți bune. Se va simți înălțat sufletește, un alt om.

Fie ca „Jertfa inimii" bune a preotului D. Roman să aducă mângâere de Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului cât mai multor suflete în suferință.

Emilian Vasilescu

JURNAL DE RĂZBOIU

2 DECEMBRIE 1916.

Aci, la Huși, în spital, m'a găsit și fratele meu Alexandru, refugiat și el cu cercetașii, de pe meleagurile dunărene.

Mi-a luat urma, ca un copoi, de la Stănești la Iași, de-acolo la primul spital, până ce m'am pomenit cu el tocmai aci.

Niciodată, în acest groasnic refugiu, n'am simțit o mai mare bucurie și mai multă reconfortare sufletească decât la vederea lui. Nu-mi venea să cred ochilor că el este, după cum glasul lui parcă venea din altă lume.

Într'o clipă am avut imaginea satului meu din vremurile bune. Apoi am revăzut pe mama cu lacrimile din ziua despărțirei noastre, în colțul obrajilor; pe cele două surori și pe fratele mai mic, îndemnând boii de la căruță ca să ajungă cât mai departe de pârjolul ce venea din urmă.

Nu au putut merge decât până în marginea Bucureștilor, de unde s'au întors în satul, care peste două zile trebuia să treacă sub cisma teutonă.

Numai acesta, mai mare, cu alți copii de seama lui, — cercetași — a venit pe jos până în Moldova. Aci, unde au putut, s'au mai agățat de vre-un vagon, unde, nu, — au luat-o peste ponoare, au dormit pe câmp sau prin sate, au mâncat și au răbdat după împrejurări, dar... s'au salvat, zic ei.

Toate ca toate, dar unde era să-l țin eu? Și cu ce?

Iată însă, că deodată cu el vine la spital, în vizită cotidiană cu prăjituri de casă și țigări, buna domnișoară Eugenia Mitache. S'a oferit să-l „adopteze".

L-am dat deci, să-l las în grija unei familii de oameni tare cumsecade: numeroasa familie a senatorului Adam Mitache.

Propriu zis, îl las în grija domnișoarei Eugenia, care în dragostea ei pentru frățiorii mai mici, l-a adoptat și pe el ca atare.

„Unde-s 10—11, merge și al 12-lea". Îl va trimite la o moșie, unde mai sunt îngrijiți câțiva copii refugiați și unde sunt „exilați" vre-o 2— 3 frați mai mici și mai sburdalnici.

Pentru atâta mărinimie, numai Dumenezu poate să plătească!

8 DECEMBRIE 1916.

Tot aci, — dece n'așI spune-o? — m'a găsit una din scrisorile lui Vivi, acum 16 zile.

A cercetat biata fată în toate felurile, ca să-mi dea de urmă: a scris regimentului, a venit la Iași să mă caute la spitalul Veniamin Costaki și să mă îngrijească ea, dar eu plecasem de-acolo; a scris spitalului de-aci, întrebând dacă mă are printre bolnavii lui și numai după răspunsul afirmativ m'am pomenit cu scrisoarea ei; iar peste câteva zile, cu ea în persoană.

A stat aci o săptămână și ne-am văzut în fiecare zi.

În fiecare zi povestea iubirei noastre desfășura câte un capitol din nenorocirile refugiului și câte zece din fericirile trecutului. Ni se părea câte odată că a trecut atâta amar de vreme din Octombrie până acum, încât numai îmbrățișările strânse mai suprimau distanța.

De câte ori nu am avut intuiția certă că nu o voiu mai vedea, că nu voiu supraviețui acestui biestem crud! Dar de câte ori nu ma mai preocupa câtuși de puțin existența unei oarecare Vivi!

Nu-i uitasem până și numele și imaginea ei fecioreinică?! Iar alte ori fotografia ei cu păr buclat și figură de Madonă, nu-mi ținea loc de icoană la care mă închinam în desnădejdile mele?!

O, da! La ce mă puteam gândi în lungile după-amiezi brumării pe care le cuprindeam cu ochiul odată cu dealurile acestor locuri de nădejdi renăscânde!

Nădejdi renăscânde?!

Acum, după ce am pierdut mai mult de jumătate din Țară, după ce au sângerat sub copita teutonă și turanică toate plaiurile noastre însorite și pline de belșug, după ce ne-au fost pângărite femeile și surorile soldaților noștri, după atâtea lacrimi și dureri risipite pe toate văgăunile, Dumnezeu, — sătul de pedeapsa ce ne-a dat pentru neseriozitatea pregătirii războiului, — a oprit pe dușman în creerii munților Moldovei și în jos pe Siret.

Ne-a mai dat și o iarnă timpurie și mizerabilă, ca să ne băgăm mințile în cap și să ne strângem energiile.

Din atmosfera greoae, care apasă pe suflete, țâșnește această speranță. Aici a ajuns doar ecoul.

Iar mie, toată îmbărbătarea mi-a adus-o Vivi.

Cât a fost de bună cu mine, cât a fost de atentă cu camarazii mei, cărora le aducea d'n oraș bomboane, prăjituri, țigări! Măsuram cu pașii curtea largă a cazărmii-spital, sau cutreeram orașul în lung și lat până la periferiile umile și când i se părea că sunt absent, mă strângea de braț, zicându-mi:

— Știu la ce te gândești! La cuibul nostru de-acasă!

— Da, Vivi, acolo mă gândeam. Hotărît lucru: minteam. Dar cum era să-i sfărâm presupunerile?

De fapt, mă simțeam atât de îmbătrânit, atât de obsedat de imagini macabre, încât abia îmi stăpâneam lacrămile. De fratemeu Petre, din 9 Roșiori, nu mai știu nimic de când cu trecerea Dunării pe la Flămânda, oricât întrebasem de soarta acestui regiment transformat în pedestrași și luptând pe Siret.

De alți frați, surori și de mama, — rămași sub ocupație, — cine putea să-mi dea vre-o știre?!

Avutul nu mă mai interesa, așa cum n'o interesa nici pe Vivi, care se găsea laolaltă cu părinții, instalați destul de confortabil la Roman. Restul familiei mele, — asta mă ardea în suflet: nesiguranța ucigătoare a vieților ei!...

9 DECEMBRIE 1916.

Vivi a plecat alaltăieri, a doua zi de Sf. Nicolae, pe care a ținut să-l serbăm împreună.

Și l-am serbat în camera ei dela o gazdă evreică, — o cameră mică și modestă, care-mi reamintea pe a mea dela evreica din strada Căzărmii din București, chiriașa lui Vivi.

Evreica dela Huși, gazda provizorie a lui Vivi, avea o prăvălioară de galanterie și mărunțișuri. De unde dracu le mai scotea aceste mărunțișuri, nu știu, căci bărbatu-său era dat „dispărut". În altă cameră, comunicând direct cu prăvălia, locuia negustoreasa împreună cu cei trei puradi și două fetițe plângărețe și toată ziua în fustele mamă-si.

Când veneam eu cu „duduca", nu se mai auzea nici pâs; stăteau cu toții în bucătărie, după cotlon, căci altfel îi „băgam la închisoare", după cuvântul lui madame Nachtigal.

În ziua Sfântului cu barbă albă, Vivi procurase o sticluță cu vin și câteva gustări suculente. Ne-am ospătat „regește". Apoi altă surpriză, care m'a copleșit prin grija maternă ce poartă sănătății mele: o căciulă frumoasă din astrachan și un guler de vidră, pentru manta.

Când mi-a spus: „închide ochii și nu te apăra", m'am executat cu toată încrederea, chiar de mi-ar fi tăiat gâtul; iar când m'am privit în oglinda dulapului, m'am minunat, am luat-o în brațe ca să mă încredințez că este ea și am strâns-o ciobănește, ca s'o încredințez că sunt același de totdeauna.

14 DECEMBRIE 1916.

Mi-am pregătit calabalâcul de plecare. Parcă-mi pare rău, după 5 săptămâni de ședere laolaltă cu atâția buni camarazi, proveniți din activitate sau din rezervă și cu rădăcini în toate colțurile țării.

Plec și parcă ceva din sufletul meu rămâne aci. Peste două ore, mă va duce acel celebru „Expres-Orient", trenul cu linie îngustă, devenit de mult subiect de anecdotă prin cele 70 de cotituri pe care le face până să iasă din oraș. Prin încetineala și opririle cu care urcă dealurile, nu riști să-l pierzi niciodată, căci îl ieși înainte la orice cotitură și sari în el.

Dar, vorba e că „pleacă" și odată cu el părăsesc și eu Hușii. Deci.

Nicolae Lazăr

Românească

Mă nasc în orice fir de iarbă, 'n orice rază,
mă spăl în ploi.
Eu sînt ciobanul care 'ngenunchează
să mulgă țîța turmelor de oi.

Slăvesc viața 'n nourii care fug,
în rîu, mioare, crin și mintă
și 'nvățătura o adun în plug
și-o risipesc în cântece și flintă.

In lemn, argilă și în piatră
strîng semne de înaintaș, —
și cu privirea'n haiducească vatră
văd coborînd, pe scări de vreme,
toți bourii și-acvilele din steme
și pas de Voevozi-ostași.

Mă'nchin umilit, cu căldură,
cu mîna-mi osoasă și dură
și'n ziua ce vine, șuerător,
tind gîndul spre veac viitor.

Mihu Dragomir

Cine-a trecut...

Cine mă poartă 'n drumuri și mă scoate
Fără să știu în vânătu-asfințit
Și pentru ce în mine port tăcerea
Cum poartă lutul fierul ruginit?

Și 'n satul risipit și fără nume,
Cine-a trecut și cine a lăsat
O sară grea, întoarsă de pe câmpuri
Și cine 'n ape ceru-a răsturnat?

Eu vin cu noaptea udă 'n spate
Cu praf pe gene și în păr cu rouă
Pe când în liniște cad aștrii singuratici
C 'ai zice că-i senin și totuși plouă.

Și aburi mari se 'nalță 'ncet din lut
Și din părău 'n margini abătut.
Apele tac deși aleargă 'n prund
Și 'n miez de noapte stele bat în fund.

Gheorghe Bumbești

In Cetatea Sfân

In irizarea soarelui, neinsemnatul trecător priveşte coline e blând profilate în raze, în culmi domoale, care au îmlădiat simţirea Umbrienilor spre ceeace e pur şi suav. Soarele dă viaţă poporului de biserici, cu faţadă aspră, simplă de piatră, în stil romanic, în plan orizontal, printre care, mai înalte se ridică doar campanile prismatice. Soarele are un sens adânc în cetatea Sfântului, în Assisi.

Când un ţinut prezintă o formă specifică, care îl individualizează, armoniei sale aparente îi corespunde unul sau mai multe elemente, sau, poate o compoziţie mai rafinată, care structurează lăuntric, organic, acel ţinut.

VENEZIA este oraşul coloarei. Coloarea, care desfată pe orice privitor al ei, depe casele roşiatice, alunecând ca reflex, în apa care o diformează estetic, jucându-se în lampioane, uneori seara, întărită prin contrast de silueta nobilă a gondolelor svelte şi negre şi din nou întărită de mici şi infinite pete albe, sglobii de porumbei, în piaţa unde aur şi verde se lăpesc în mozaic, coloarea a intrat în structura adâncă a oraşului, a cărui viaţă fastuoasă, cu sâmbure de decadenţă, din ea şi-a ţesut faima. Cu ea au împodobit-o făurarii mozaişti. din ea s'au născut genii, ca Tintoretto, Tizian şi Veronese, pe ea a descompus-o, în beteală sclipitoare, un străin ca Turner şi tot coloarea a ţesut leagăn minunat clipelor de iubire.

FIRENZE este cetatea Renaşterii. Element compus de esenţă umană, întâlnită pretutindeni, în Piazza Segnoriei, în firidele cu sculpturi ale bisericii Or San Michele, în palate şi galerii unice de tablouri, creat la marginea oraşului, spre a avea o frumoasă panoramă, acolo chiar în „Piazzale Michelangelo", unde se odihneşte, în veci, acela care a însemnat atunci şi va însemna pentru toate timpuri e „la terribilità", puterea expresivă în artă. Renaşterea se află întipărită în atmosfera calmă, echilibrată a oraşului, în spiritul aristocratic al Florentinilor, cu vorbirea potolită, atât de armonioasă.

NAPOLI e făptura mării. Nemărginitul de azur, care o scaldă şi dă un farmec pitoresc petelor roşii, care sunt casele napolitane, atât de urite privite fiecare, a pătruns cu tot complexul său de viaţă în sufletul localnicilor. Ei sunt leneşi ca şi marea, gălăgioşi ca şi ea, iar nelămuritul ei murmur le-a aruncat în suflet, frumosul spontan, care nu se modelează cu dalta, nu se măsoară cu vreun compas, nici nu se redă în trăsături de penel. Napoletanii cântă dorul mării.

ASSISI este cetatea mistică închinată soarelui. El nu are menirea să scoată în relief anumite colţuri, să arunce accente mai vii peste colori. Nu. Uniform, el trebue să cadă pe ziduri e de piatră. Prin el, pereţii reci ai bisericilor şi mănăstirilor capătă acea căldură mistică, tristă, care trebue să plutească în cetatea Sfântului Francesco.

Din glas de clopote, se ridică, parcă, în văzduh cantilena liturgică a unui psalm, panteistă invocare a Domnului în toată firea: „Laudata sie mi Signore, cumtucte le tue creature".[1])

Imnul clopotelor alege din natura toată, în primul rând, ca mărturie a Dumnezeirii, soarele, „specialmente messer lo frate Sole, lo quale iorno et allumini noi per loi".[2])

In cântarea clopotelor, soarele e invocat ca un semn aparent, ca un fenomen al înaltului Numen: „Et ello è bellu e radiante, cum grande splendore de te altissimo porta significazione".[3])

*

Pe Sfântul Francesco, poetul Dante l-a aşezat în ierarhia cerească în a patra boltă a „Soarelui". Sfântul Toma, care înfăţişează pe Seraficul sfânt, pelerinului urcând spre mântuire, îl numeşte soare. Deci, în limbajul mistic al lui Dante, Francesco este chemat „soare". Este un simbol discret, fără să fie însoţit de figuri retorice de stil. Nu este o personificare, aşa cum făceau Anticii. Cuvântul „soare", scris cu literă mică trebue privit în esenţa lui, ca o noţiune, înfăţişând, nu un astru, cu strălucire exterioară, vizibilă, ci un miez de foc, radiind căldură. Nu impresionează, dar aduce mângâere binefăcătoare. In limbagiul subtil al poetului, soarele, simbolizând pe sfânt este situat, în contextul cântului [4]), între „Sole", nume propriu, denumind poarta dinspre Perugia spre Assisi şi „Oriente", adică Răsăritul Soarelui, o expresie ce i s'a părut lui Dante mai potrivită pentru indicarea locului de naştere al Sfântului Francesco, pe care îl numiau toţi „Ascesi", iar astăzi îi zicem Assisi. Iată dar, cum mistica radiere a fost discret strecurată prin stilistică. Spiritualizarea este accentuată prin subînţelegerea numărului Sfintei Treimi, care uneşte simbolul de razele sale premergătoare şi următoare.

Preţiosul intră mai mult ca oriunde, în oraşul celui ce a adorat Sărăcia, în sfera noţiunii de „Sfânt". Un fenomen, întâlnit aiurea, doar din motive arhitectonice sau istorice, se observă în Assisi: biserici suprapuse. Cauza aci este o adăpostire cât mai tainică a ceeace e sfânt. Racla cu osemintele Sfântului Francesco este păstrată de pereţii minunat zugrăviţi a două biserici suprapuse. Iar mieuţa capelă numită „della Porziuncola" din biserica barocă a Renaşterii târzii, Santa Maria degli Angeli, nu este, decât primitiva bisericuţă din mijlocul desişului, pe care Poverello, din truda propriilor sale braţe, a ridicat-o şi în care, primii doi discipoli „Fraţi minoriţi" au format, împreună cu însufleţitorul lor, în virtualitate mistică, ordinul Franciscanilor, sub ocrotirea Sfintei Treimi. Poetul Carducci a rămas în uimire, privind cupola, ridicată deasupra impunătoarei biserici, de arhitectul celebru, Giacomo Barozzi, Vignola cunoscut, după numele oraşului său natal.

Clasicul plăsmuitor al odelor, cu simţul subtil al unui romantic, s'a complăcut în evocarea în versuri a contrastului între semeţia cupolei arhitectului din Renaştere şi umilitatea Sfântului. Spre acesta din urmă se îndreaptă poetul şi pe el îl ia părtaş la uimirea sa:

„Frate Francesco, quanto d'arre abbraccia
Questa cupola bella del Vignola"[5])

Intr'adevăr, Franciscanul, care doar spiritual putea atinge cerul, în voita sa sărăcie, cu greu ar fi numărat văzduhurile, pe care cupola bisericii le îmbrăţişează prin înălţime concretă, reală. Cu o simetrie antică, în celelalte două versuri ale strofei evocată de cei ce se află şi azi în faţa cupolei lui Vignola, Carducci cu putere de neştearsă amintire, fixează figura sfântului în ultimele clipe de agonie pe pământul gol.

Căci, sub acea mândră cupolă,
„.....Incrociando a l'agonia le braccia
Nudo giacesti su la terra sola!"[6])

Nouă ni se pare, totuş, că acea căsuţă, închinată Domnului de Francesco, frumoasă prin suflul mistic, care i s'a întipărit în piatra odată zidită de el, nu trebuia să aibă un decor atât de impozant.

Dealtfel, faţada, cu partea centrală mai înaltă, în compoziţia căreia intră linia verticală, accentuată prin pilaştrii şi coloane şi aceea curbă a arcului roman, încărcată de statui, este în neacord cu stilul aspru, simplu, romanic-medieval, al celor alte biserici din Assisi.

Dar privitorul se simte cu adevărat întristat, privind zidul, unde se află uşa de intrare în bisericuţa Porziuncola. A fost împodobit cu o frescă, reprezentând pe primii trei franciscani, adorând pe Christ şi pe Fecioară. Iar deasupra, se ridică hibrid un turn lanternă, în stil gotic. Se întreabă privitorul, de ce nu s'au lăsat pereţii primitivei biserici în sărăcie, cei mai iubit dar, preţuit de Sfântul Francesco ?

In sărăcie călugării au veghiat ultimele clipe ale misticului frate, care şi-a dat ultima suflare, totuş, mai departe cu căţiva paşi de biserica lui. Astăzi, o altă capelă, unde e oprit de a se intra, închide locul sfinţit, în aceeas biserică mare, Santa Maria degli Angeli.

Era grădină în jur, atunci Natura înconjura de pretutindeni pe muribund, natura, pe care el a iubit-o atât de mult în viaţă. Asfinţea în jar pălind, dincolo de munţii Bettoniei, soarele. In jurul său se adunaseră discipolii. Cu figuri uimite, îndurerate, adoratoare, aşa cum un maestru artist ca Giotto le-a putut prinde cu penelul. In amurgul soarelui şi al Sfântului, se înnalţă în văzduh lauda lui Dumnezeu, răsfrânt în Firea toată, în viaţa toată.

Frazele melodice erau întrerupte de tăceri. Ultimul murmur invocă deodată :

„Laudato si tu mi Signor per sora nostra morte corporale, de la quale nullo homo vivente po skappare"[7])

Seraficul a închis ochii. Dumnezeu era lăudat în moartea lui, în moartea vieţii toată.

*

Pretutindeni, astăzi în Assisi pluteşte acea atmosferă de nedefinit istoric. Bătrâneasca formulă a basmelor noastre „a fost odinioară" urmăreşte ca o obsesie de nespusă poezie pe trecător. Caii la trăsură urcă şi coboară dealul şi valea străzilor cu greu. E mai bine să urmeze pe jos drumul bătătorit de atâţia călugări în haină aspră, brună, încinsă la mijloc, în loc de brâu cu o funie. Drumeţul pelerin trece peste arcul boltit de piatră, care uneşte cele două laturi ale ulitei, perpendicular pe ea. Din piatra arcului, natura înverzeşte şi înfloreşte, ca şi la ferestrele din apropiere. Mănunchiurile vesele dau mediului înconjurător acea notă caracteristică misticismului naturalist al Sfântului Francesco, de viaţă în prospeţime primitivă, firească. E ca o panteizare a pietrii reci.

Chiar şi ulita poartă un nume de odinioară : „Via Bernardo da Quintavalle". Este numele primului franciscan convertit de sfânt, bogatul negustător, care s'a lepădat de toate bunurile lumeşti, spre a cuceri pe cele spirituale. Primul a fost, dar şi cel din urmă la căpătâiul sfântului pe moarte, acest Bernardo şi a primit o binecuvântare deosebită.

In viziunea paradisiacă a franciscanului de mai târziu, Dante Alighieri nu se putea ca figura „venerabilu ui Bernardo" să nu fie inserată alături de aceea a seraficului învăţător. Şi poetul, cu intuiţia sa imediată l-a întâlnit alergând, într'o goană mânată de dorinţa de a fi cât mai de grabă aproape de Francesco. I se părea că nu va mai ajunge, căci, „.....correndo gli parv'esser tardo" [8])

Cât imediat empiric, în această schiţare vie, completându-se, totuşi atât de armonios cu adâncimea gândului următor :

„O ignota riechezza, o ben verace !"[9])

Intr'adevăr, bogăţie în sărăcie, neştiută în aparenţă, dar atât de adevărată în străfundul spiritualuiui uman !

Prăvălii, cu obiecte de pământ, în lucrătura înflorată a Perugiei apropiate, cartoline, cărţi despre sfântul Francesco şi iconiţe cu chipul său îmbie pe trecător să intre. El cumpără iconiţe, spre a-le sfinţi în basilica ce adăposteşte osemintele sfântului.

*

Copleşit de o neînţeleasă smerenie, pelerinul pătrunde în cetatea mănăstirească a basilicei sobre romanice cu împrumutiri ogivale şi a chiliilor străjuite de colonadă. Nimic în aspectul exterior, sever, de fortăreaţă, nu îl face pe călător să bănuiască acea încântare de prospeţime coloristică din interior. Şi cine să creadă, într'adevăr, că subt basilica de suprafaţă se află altă biserică tainică ?

Doi ani după moartea sfântu ui Francesco, în 1230, papa Grigore IX a pus prima piatră, iar basilica fu consacrată definitiv, după douăzeci şi doi de ani sub Inocenţiu IV. Biserica joasă pârea, la început, o criptă aproape întunecoasă, capelele laterale neexistând încă. Doar cele trei ferestre cintrate din cor luminau zidurile simple şi bolta cu nervuri. Se poate ceti în afrescurile zidurilor, povestind vechiul şi noul Testament şi viaţa misticului, concepţia oamenilor din pragul Renaşterii, care evoluează spre prinderea cât mai concretă a pământeanului, în volum, perspectivă şi în lărgirea universu ui prin introducerea animalelor, a caselor schematice, a peisagiului rudimentar.

Ciudată în aparenţă, logică în adâncimea înţelesu ui, îndreptarea spirituală spre Empireul transcendent şi spre sărăcia materială a dus la stăpânirea cât mai deplină a imanentului. Firesţe, paradoxul e doar aparent. „Poverello" din Assisi a adâncit sfera realului, întocmai ca şi anticul Heraclit. Filosoful din Efes şi misticul umbrian se înrudesc în concluzie, deşi căile urmărite de ei au fost diferite : cunoaşterea raţională pentru primul, intuiţia afectivă pentru cel de al doilea. Heraclit a fost primul filosof, pe care nu l-a interesat, ca pe contemporanii săi, Eleaţii, natura lucrurilor, starea lor în actualitate, statică, ci viitorul lor, devenirea.

De aci, principiul atât de cunoscut, în greceşte, totul curge, principiu, ce stă la baza fizicei moderne. Explicaţia raţională a acestei deveniri, a găsit-o filosoful în substanţa permanentă a lucrurilor, care rezolvă mutabilitatea neîncetată a materiei, focul, imponderabil, mişcător, exprimând sensorial, mai desăvârşit ca orice, puterea vitalităţii.

1) San Francesco. *Cantico del Sole.*
2) Ibid.
3) Ibid.
4) *Par.*, C. XI.
5) *Santa Maria degli Angeli*, în *„Le rime nuove"* Vv. 1. 2.
6) *Ibid.*, Vv. 3. 4.
7) *„Cantico del Sole"*.
8) *Par.* C. XI, V. 81.
9) *Ibid.*, V. 82.

...tului Francesco

Urmând calea inimii, misticul a ajuns la aceeaș concluzie. Pe el, toți devenirea îl interesa, având ca centru evoluția omului, cu nuanță de purificare morală, dar alăturând, în jurul figurii umane, întreg cosmosul, pe care îl simțea mânat de o forță vitală, mistuitoare și creatoare : focu .

„In foco, amor mi mise", în treia cântare, refren al cântecului de luptă între viață și moarte, spre catharsis mistic, arată tocmai acea metafizică temelie a prefacerilor, focul.

„In foc, iubirea m'a așezat", cânta fericitul urmărind războiul cu lumea, păcatul, diavolul și învingerea lor, apoi a doua luptă cu Ingerii, Fecioara și Christos. Sacre e stigmate din grota dela Verna, cu care Iisus l-a rănit, l-a adus izbânda, pacea. Deci, acest principiu mistic al devenirii franciscane, al mobilității creatoare, al focului de iubire, explică impulsul vizibil, pe care concepția Sfântului a dat-o plăsmuirilor artistice, intensificării renăscătoare a vieții.

*

Spărtura, după anul 1300, în nava întunecoasă a bas'icei, a suprimat o parte din picturi. Cele cinci compoziții rămase din timpurile acelea de sfios început, au o mare însemnătate iconografică, fiind primele ilustrații ale legendei Sfântului Francesco. In mutilarea lor actuală, sunt mișcătoare prin pilda oferită lui Giotto.

Dar, în jurul mormântului sfântului, în umbriana Assisi, răspântie între Florența, Siena și Roma, s'au împreunat penelurile florentinilor Cimabue și Giotto, a romanului Cavalli'ni și a fraților sienezi Lorenzetti. Cât de impresionant în bizantismu său static este celebrul afrese ai lui Cimabue, reprezentând pe Madona cu Copilul, înconjurată de îngeri și având alături, pe însuși Sfântul Francesco, în picioare.

O structură diferită a figurat'ei prezintă pictura sieneză, înfățișând deasemeni, pe Madona cu Pruncul și având la dreapta pe Fericitul d'n Assisi. O dublă comunitate leagă personagii e într'o „sacra conversazione". Privirile ochilor în migdală prelungesc care înțelege că e vorba de Sfânt, gândul Fecioarei spre Copilul care înțelege că e vorba de Sfânt, iar un deget al Madonei se îndreaptă spre Francesco, care, smerit își poartă mâna stigmatizată spre piept, pe când micu Iisus face gestul binecuvântării.

Deasemeni, a pictat în basilica din Assisi un alt Sienez, Simone Martino : în compartimente împărțite printr'o colonetă răsucită, doi câte doi, Sfântul Francesco și Sfântul Anton, Sfântul Ludovic rege și Sfântul Ludovic episcopul, Sfânta Magdalena și Sfânta Ecaterina, Sfânta Clara și Sfânta Elisabeta.

Sunt atât de frumoase Sfintele în puritatea expresiei, a coloritului suav pe fond de ultramontan.

Dar maestrul, care stăpânește pretutindeni în amândouă bisericile și care a întovărășit cu penelul pe sfântul Serafic în fapte, a fost, firește, Giotto.

Vasari, informatorul atât de controversat, a afirmat că acest pictor a urmat lui Cimabue, iar Dante și-a amintit că faima acestuia a fost întrecută de a marelui său elev. [10]

Pelerinul, ce-și plimbă ochii pe zidurile basilicilor, nu-i pasă de criticile și polemicile, care dau o mai mare sau mai mică parte creației picturale a lui Giotto.

In biserica superioară se află, paralel povestită, viața evanghelică și aceea a Sfântului Francesco. Dar, ceeace impresionează, în deosebi pe drumețul poposit în cetatea mistică, este bolta bisericii inferioare, deasupra altarului cel mare și a mormântului Sfântului. Sunt cele patru „văluri", alegoriile Sărăciei, a Castității, a Ascultării și a gloriei Sfântului Francesco.

Un călugăr, părinte minorit, Bonaventura Marinangeli, care a studiat critic pe Giotto în Basilica din Assisi [11]), confruntând părerile cele mai autorizate ale cunoscătorilor de artă, se ridică și cu bun simț și cu discernământ estetic împotriva acelor cari atribuie aceste alegorii altui artist decât lui Giotto.

Cu bun simț aprobă pe oamenii simpli din partea locului, cărora, dacă li s'ar nega paternitatea lui Giotto, ar privi compătimitori și supărați spunând cu intuiția lor imediată că acele minunate „valuri" nu au putut fi înfăptuite decât de Giotto.

Cu discernământ estetic, franciscanul critic analizează și înlătură toate argumentele pledând împotriva lui Giotto. Explicația lor comună e descoperirea în factura picturală a „vălurilor" a unui spirit meditativ, monastic, a unui „laudese francescano", după cum se exprimă explicit Venturi. In afară de o fină analiză stilistică și tematică alegorică, în raport cu opere sigure aparținând marelui pictor și din care înrudirea decurge în mod firesc, criticul își întemeiază apărarea lui Giotto și pe textul Divinei Comedii. Intr'adevăr, una din alegorii, Sărăcia are un parabolism poetic în Cântul XI din Paradis. Sărăcia, sub chipul unei femei în sdrențe cu picioarele în spini, care înfloresc deasupra capului său în trandafiri și crini, întinde mâna misticului logodnic, care o privește cu adorație, punându-i inelul. Unirea lor e mijlocită de Christ. Credința, caritatea și îngeri iau parte cu faptul minunat pe care Domnul îl binecuvântează din Ceruri, iar doi îngeri se coboară cu vestmântul nupțial.

Aceeaș armonie sfântă, înconjurând perechea ideală de îndrăgostiți a intuit-o și poetul :

„La lor concordia e i lor lieti sembianti,
Amore e maraviglia e dolce sguardo
Faceano esser cagion de'pensier santi". [12])

Plastic l-a închipuit și Dante pe cei doi transfigurați de iubire atât de mare, încât fericirea lor a devenit cauză a gândurilor Sfinte.

*

Sub altarul cel mare al Bisericii inferioare, acoperit de bolta cu „văluri" mistice, o recentă criptă apropie trecătorul de urna și mormântul seraficului sfânt. Românul pelerin are bucuria să primească lămuriri dela un compatriot al său, care a intrat în tagma fraților minoriți, Morariu și care, de treizeci de ani a părăsit Moldova sa. Cu voce înceată, cucernică, fericit că poate înfățișa amintirile sfinte, în graiul său de acasă, dă relația, că acea criptă, făcută, cu ocazia deselirii sfinților moaște, s'a întâmplat în 1818. In cele patru firide ale pereților, ce înconjoară racla, sunt mormintele discipolilor sfântului, Leone, Masseo, Angelo și Rufino.

In cetatea de Ascesă, unde stăpânește dragostea, mistuitoarea dragoste a topirii în Absolut, nu se putea ca un suflet femenin, în neprihănită căldură, să nu fie atras spre lumina soarelui stăpânind peste culmile domol profilate în zarea senină a Umbriei.

Cu trupul fraged, ascuns în văluri monastice, arcuit în rugă, mândra copilă cu limpede nume, va fi șoptit odiniolară :

„Perchè m'hai si ferito ?
Lo cor tutto ho partito
Ed arde per Amor" [13])

Sfânta Clara se simțea rănită, cu sufletul sfărâmat. Dar rana însângerată strălucea în văpaia dragostei, care nu s'a stins și se propagă în cosmos, veac de veac, nemistuită, atunci ca și acum, deapururi.

Mariela Coandă

10) *Purg.*, C. XI.

11) P. M. Marinangeli Bonaventura, *Giotto nella Basilica di Assisi*, col. di „miscellanea francescana", Assisi, 1937.

12) *Par.*, C. XI. Vv. 76-78.

13) *Amor di caritate*, poesie di S. Francesco.

CRUCIALA INTRUPARE DIVINA

In fiecare an, în preajma marii sărbători creștine a Intrupării, se naște o bogată literatură, pe care omenirea după măsura credinții ei o răsfrânge în afară. E o izbucnire năvalnică a forței interioare divine sădită în om, întru a și arăta bucuriu față de acest act crucial în evoluția lumii, care prin împlinirea lui, a dat omenirei sensul dinții al rostului ei.

In ziua Intrupării toate vârstele se înmănunchează spre a da o singură bucurie, a copilăriei, și spre a lua parte din plin la această strălucită sărbătoare creștină învesmântată în licăriri de stele și cântece de îngeri. Ca să se poată deschide cea mai încălzuită inimă omenească pentru dragostea tuturor, așa cum s'a deschis cerul în noaptea actului vicleimic, pentru mântuirea tuturor. E marea bucurie care îmbracă și cerul și pământul deodată, așa cum era întru început.

Dogma întrupării, în înrâtătura noastră creștină, nu-i glicerva decât consecuența divină față de frumoasa lui făptură — omul — care rundnd legătura pe care o avea cu Creatorul, nu mai putea să o restabilească singur. Voința liberă a omului paradisiac dacă putuse să frângă această legătură prin îndemn luciferian, mai târziu aceeași voință îndobilocită, nu mai putea să refacă ceeace frânsese atât de ușor. Aceasta e drama individualismului care s'a păstrat în istoria lumii ca o rană adâncă și greu de vindecat.

Ruptura care se făcuse între cer și pământ, sdruncinase nu numai pe omul cel după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ci și întreaga lume fizică. așa cum afirmă solemn apostolul neamur lor: „știm că toată făptura suspină și este în dureri până acum"; ruptură care trecând deci prin microcosm la macrocosm, nu mai putea fi refăcută decât de mila divină. Ori, mila divină s'a manifestat prin întrupare, iar omul adamic o capătă prin completa revoluționare a interiorului lui.

Intr'adevăr, revoluție mai mare decât cea vicleimică nu va mai exista, întrucât îngerii o vestesau lumii în noaptea aceea sfântă, prin farmecul cântării.

S'a strigat atunci noroadelor, din înaltul cerului, cuvântul de pace și s'a poruncit totodată răsturnarea ierarhiei adamice. Și zic răsturnare, iar nu sfărâmare, întrucât dogma că toți suntem fiii lui Dumnezeu, nu sfarmă principiul ierarhiei sociale, ci dimpotrivă îl impune mai mult, dar nu-l mai impune pe cel care premergea nopții sfinte și care se întemeia pe castă, pe acumulare de avere sau pe păcat, ci pe darul pe care fiecare îl are dela Tatăl ceresc. Mai mult încă, îndreptățirea în fața Tatălui ceresc va fi în directă legătură cu valorificarea darului pe care l-a primit. Iar etica ce se desprinde din acest principiu, e că nimănui nu i se va cere mai mult decât îi e darul. Și ca să evidențiem înălțimea acestei etice scripturistice, e deajuns să reamintim că nici un sistem moral precreștin sau postcreștin, construit în afara îndemnului nopții vicleimice, n'a putut să se ridice până la ea.

Totodată revoluția vicleimică, în afara răsturnării capitale a ierarhiei sociale pe care urmașii protopărinților și o fixaseră în timp, ca o consecință logică a întunecimii minții lor, a mai adus încă un alt mare principiu de fermentare în spre bine a societății, principiul umilinții.

Dumnezeu s'a umilit prin întrupare, cum mintea omenească nu poate concepe. Fiindcă e greu să concepi necuprinsul închis în cuprins, atotputernicul în neputincios, curăția pură în trup, nezămislitul în zămislit. Și totuși, această imposibilitate a fost cu putință la Dumnezeu, datorită dragostei celei mari pe care a avut-o de creatură. Dumnezeu a coborît din maiestatea lui, în mizeria umană, numai ca să-l ia pe om de mână, să-l ridice, iarăși spre culmile spirituale, să-i ridice iarăși privirile spre cer, arătându-i-l cu dragostea așa cum la început îi arăta florile raiului. Și aceasta ca să-și regăsească forțele, ca să-și câștige paradisul pierdut.

Oricine cercetează trecutul lumii, observă că umilința, departe de a degrada pe om, așa cum mulți gânditori Germani au afirmat, dimpotrivă, umilința a fost susținătoarea vieții umane pe culmile cele mai strălucite.

Fără marea umilință din ieslea vicleimică, lumea n'ar fi unde este astăzi. Echilibrul social nu s'ar putea menține fără transformarea pe care o aduce în om pilda minunii întrupării. Iar pedagogii lumii nu vor ajunge niciodată să educe vlăstarele umane, dacă nu vor lua ca bază principiul vicleimic: nimeni nu va putea înălța pe altul, dacă nu va ști să se coboare el întâi.

Priviți viața popoarelor: se înalță și se impun numai acelea ai căror șefi nu se mulțumesc să pluteaască în aureola și fastul șefiei, ci se coboară în inima poporului, la cei mai nebăgați în seamă, întrucât știm că adevăratele izvoare de viață morală și națională acolo se găsesc. Acolo jos, umilința vicleimică se află în pura ei semnificație. Și când cei de sus nu numai că o înțeleg, dar o și iau ca pildă de viață socială, transformarea neamului respectiv este inevitabilă. Pentru că adevărata forță se găsește jos, nu sus. Roadele îmbielșoare pe care pomul le răsfață în coroană, n'ar fi posibile, dacă în pământ n'ar exista o rădăcină puternic fixată.

Pr. Sandu Tudor

Pusnicul de pe munte

Eu stau de ani pe munte lângă cer
Cu păr sălbatic, gol și în lumină,
Nu știu, dar bănuesc că o să vină,
In asfințitul galben și de ceară.

Incremenit în mine, tot cuprinsul
Așteaptă'n clipa mare pe cel sfânt
Să-și salte'n boltă cârja lui de aur
Și să coboare iară pe pământ.

Și să pornim cu rouă'n geană și
Târziu pe la izvoare ne-om opri.

Gheorghe Bumbești

„Frăţia Ortodoxă Română“

Felul cum Ardealul s'a menţinut cu intensitate pe linia istoriei, se datoreşte duhului său viguros prin care a îngenunchiat năvalnic un destin aspru. Eroismul său milenar, — străfulgerat de cadenţa atâtor răbufniri dramatice, ce se prăvăleau în zidul unei ursite, ce părea a fi atât de vitregă, — a ştiut să menţină în viaţă floarea unui neam purces pe drumul istoriei cu testamentul magnific al unor popoare mari şi puternice.

Cel care vrea să cunoască fiinţa spirituală a Ardealului, va trebui să răscolească de sub cenuşa trecutului acele mişcări adânci de masse, care s'au iscat în mintea iobagului necăjit şi care poartă în sine pecetea unei puternice credinţi, călit în duhul bisericii strămoşeşti. Impletirea miraculoasă şi nesdruncinată dintre etnic şi ortodoxie este suportul moral al Ardealului cucernic şi supus, dar aspru în revendicarea şi apărarea drepturilor sale.

Unirea dela 1700 ,care este cea mai mare greşeală săvârşită de Ardeal sub presiunea violentă a habsburgilor catolici, a însemnat încercarea de-a dupe pe românul din unitatea lor ortodoxă şi totodată ea a insemnat rătăcirea unora — puţini la număr — dintre slujitorii altarului, cari sperau să vadă zile mai bune sub ocrotirea promiţătoare a papalităţii. Şi totuşi — în vâltoarea luptelor politice — viaţa ardelenilor s'a desfăşurat în aceeaşi solidaritate etnică, fără frecări religioase. Biserica ortodoxă şi cea catolică au desvoltat paralel, în sufletele românilor, conştiinţa naţionalităţii şi a drepturilor lor istorice.

Cele două biserici au fost cuiburile de lumină, din care s'a adăpat sufletul ardeleanului, setos de dreptate şi dornic de revanşă.

Această comunitate religioasă şi naţională şi-a întins firul până în zilele frumoase ale realizării visului milenar. Şi dela această dată — adică de 20 de ani — în loc ca bucuria desrobirii să alăture mai mult sufletele acestea încercate şi hărţuite de vreme, se observă o tot mai mare şi dureroasă diferenţiere. Munţii, în inima cărora ideea de neam este aşezată pe plan secundar, au marcat o tot mai accentuată apropiere de Roma, în loc să realizeze marea unire cu biserica vie şi strămoşească.

Naţionalismul românesc s'a desfăşurat de veacuri pe linia paralelă a credinţei ortodoxe. Acesta este unul dintre marile merite ale ortodoxiei, de-a promova şi intensifica solidaritatea etnică a neamului nostru în lumina sacră a idealului creştin. Este tocmai ceeace deosebeşte ortodoxismul de catolicism, care tinde spre un internaţionalism abstract, dincolo de graniţele firesti ale unei închegări statale viabile.

Răsfoind istoria, vom vedea cu surprindere desele conflicte la care s'a pretat biserica catolică în încercările ei de a-şi afirma puterea în cadrul vieţii politice a diferitelor state. Conflictul dintre Vatican şi fascismul mussolinian şi mai recent, dintre Vatican şi regimul hitlerist, vădesc elocvent imposibilitatea catolicismului de a-şi confunda esenţa cu ideea naţionalismului creator.

Asemenea spectacole de neînţelegere dintre puterea religioasă şi puterea politică, biserica ortodoxă n'a oferit nicicând, cu tot noianul de suferinţe, pe care statele ortodoxe au avut să le îndure.

In această deosebire esenţială trebue căutat astăzi isvorul certurilor confesionale care şi-au accentuat atât de intens ritmul în ultimii ani.

Sibiul ortodox şi Blajul catolic sunt veşnic pe baricade de luptă — primul apărându-şi trecutul şi afirmându-şi fiinţa, al doilea atacând violent, alături de duşmanii neamului, pe toţi bunii ortodocşi cari încearcă — printr'o încordare de nebănuit — să restabilească adevărul şi să readucă la limanul drept pe cei cari au fost despărţiţi violent şi involuntar de matca Bisericii mame.

Şi, în privinţa aceasta, „Frăţia ortodoxă română“ îşi are rostul său. Infiinţată în 5 Martie (Duminica ortodoxiei) 1933 şi cu participarea unanimă a mirenilor intelectuali ortodocşi, această „Frăţie“ nu are nimic din restul organizaţiilor nenumărate ce-au împânzit România, legitimând ambiţii şi interese personale.

Cărturarii Ardealului, sesizând — sub impulsul şi privegherea duhovnicească a marelui mitropolit Nicolae, urmaşul spiritual al lui Şaguna, — viaţa desfăşurată tot mai intens pe un plan areligios şi materialist, au clădit această asociaţie, cu un nume atât de pilduitor, cerând în primul rând „viaţă românească trăită în duhul lui Iisus Hristos“ — după cum afirmă atât de plastic şi exact gânditorul Nichifor Crainic, care este prezent ori şi unde ortodoxia îşi afirmă viu minunea fiinţei sale.

„F. O. R.“-ul marchează, după cuvintele rostite la înfiinţarea lui de către I. P. S. Sa Nicolae : „...indisolubila comunitate sufletească, cum totdeauna am fost, pe temelia nebiruită a credinţei şi în jurul Altarului bisericii noastre strămoşeşti... crezul nostru porneşte din luminile creştinismului ortodox şi se îndreaptă către nevoile vieţii noastre prezente... Rasa şi ortodoxia sunt componentele originare ale substanţei româneşti“.

E o admirabilă caracterizare a „Frăţiei“, din care reiese totodată lămurit şi înţelesul adevărat al ortodoxismului românesc.

„Frăţia ortodoxă română“ — înfiinţată din îndemnul mitropolitului Ardealului — deşi deocamdată este o organizaţie regională, n'are nimic din caracterele unui regionalism exclusivist. Ivită într'un moment de panică spiritual-morală, ţinta ei a fost şi este de-a resădi principiile unei vieţi creştine în sufletul individului izolat — pornit spre genuna păcatului — şi prin el în sufletul întregei societăţi româneşti, care, în mijlocul atâtor duşmani, are o tot mai mare nevoe să se apropie de divinitate.

Un început de trezire pare că se resimte. Fenomenele religioase sunt tot mai frecvente. Biserici măreţe se înalţă mereu pe întinsul ţării.

Atunci, însă, când toţi vom înţelege adevăratul rost al „Frăţiei“ şi când, urmând pilda trecutului, mulţimea credincioşilor se va regrupa încrezătoare sub ocrotirea bisericii strămoşeşti, atunci numai încercările atât de lăudabile ale cărturarilor „Frăţiei ortodoxe române“ îşi vor avea rostul lor şi neamul românesc se va bucura de liniştea creştinească a unei noui vieţi, înălţătoare prin frumuseţea ei morală si eternă — pentru a-şi putea afirma pe deplin menirea sa măreaţă în acest colţ al Răsăritului.

Mircea Munteanu

PARTIDE ŞI PATRII

Ideologiile aparţin unui univers perfect artificial şi verbal.

Comunismul nu este o opinie, ci un de ict şi dacă este în spatele lui o oarecare pseudo-mistică, ea nu oferă nimic din ceeace poate exalta în mod legitim. Fiind numai inspiratoare a crimei şi a celor mai grozave sacrilegii.

Cit despre fascism, tot ceeace reprezintă o acţiune patriotică s'a văzut clasat de către marxişti sub această etichetă colectivă, pînă acolo că nici nu mai este util să se aplice metodele totalitare pentru a fi înregimentată în „cămăşile negre“...

Două b ocuri omenesti trebue atunci să se înfrunte ,în numele principiilor contrare, propagandă care a avut drept rezultat de a construi uri ilogice şi cu atît mai violente.

Nu trebue să facem jocul adversarilor nostri.

Popoarele au dreptul, în virtutea suveranităţii naţionale, de-a aplica în tara lor regimul care le convine şi istoria, dealtfel, înregistrează curioase reveniri.

In fapt. minorităţi agitatoare se opun dealungul lumii. Una sau alta triumfă în mod provizoriu, antrenînd după ele massa celor nehotăriţi, în timp ce Patria rămâne cu o faţă pe care secolele o ating fără să o însemneze.

In acest timp epoca noastră, condusă de viteza comunicatii or şi transmisiunilor. vede ostilităţile politice desfăşurându-se pe deasupra frontierelor şi oceanelor, în aşa fel că nicio naţiune nu mai poate scăpa acestei legi devenită esenţială : Toate tendinţele există — şi pretutindeni — mai slab sau mai puternic reprezentate, clar vizibile sau prudent disimulate, reale totusi.

A face jocul duşmanilor nostri, insemnează a asimila la un partid o patrie supusă la „minoritatea agitatoare“ pe care cei mai buni fii ai săi o reprobă... Ei bine, in ceasul cînd trebue să fie luate decizii de-o gravitate fără precedent. în ceasul cînd nervozitatea popoarelor, deja mare, are să fie pusă încă la încercare, este o chestiune vitală ca apărătorii ordinei să nu fie aruncati în cruda alternativă de a renunţa la orgoliul pămîntului lor, sau de a servi o cauză demnă de asasini.

Comuniştii îşi pot permite să atace o naţiune în domeniul politicii sale interne, pentrucă au de afacc cu o clientelă fără suflet. Acei cari sunt străini peste tot, slujitori ai unei internaţionale materialiste, au libertatea de a se deda la trădare : Nimic nu îi leagă, din adîncul inimii, de trecutul care a clădit cu răbdare patria lor.

Ceilalţi, nu !

Reteaua întinsă de moscoviţi, se ramifică pe întreaga planetă, fie că oamenii acestei apartanente deţin puterea, că participă la majoritate, că constituiesc opoziţia, sau că se ascund în celule secrete. In faţa acestei organizaţii, naţionaliştii au simţit necesitatea de a coordona forţele lor, geograficeşte împrăştiate, şi un apel a fost lansat, rasirum voinţa de a trăi a umanităţii ar fi dictat ordinul său de apărare : Patrioţi din toată lumea, uniţi-vă !

Se cade să facem această uniune efectivă.

O înţelegere exactă a necesităţilor, convinge spiritul de pericolul permanent constituit de confuzia —trebuie să revenim—între partide şi patrii, căci armata Binelui nu ar putea obţine coeziunea care există în faţa ei, dacă ar rămâne obiceiul de a identifica un pămînt etern cu guvernul său trecător.

De ce este vorba ?

Este vorba ca toţi aceia cari vor să participe la un războiu fără milă impotriva roşilor, impotriva „masono - iudeo - marxiştilor“, să fie reuniţi dincolo de cuvinte. prin tr'un sentiment de fraternitate.

Ceeace au mai de preţ pe lume, trebue să fie venerat de camarazii lor din celelalte naţiuni şi cu evidenţă : In acest chip, civilizaţia va dejuca cursele duşmanilor săi.

Unire da, însă unire totală, UNIRE SFANTA !

Victor de La Forteile

Paris, Decemvrie 1938.

HRISTOS CEZAR

Generațiile și-au avut întotdeauna idealurile lor, lupta lor, biruința lor, bucuria finală, care s'a terminat prin pregătirea altei generații al cărei ideal va fi legat organic de idealul realizat de generația precedentă.

Și totul merge spre un singur ideal: realizarea sfântului, prefacerea Evangheliei în carne și suflet.

Cezarii comandă, mulțimile ascultă. Poruncă și supunere. Cezar și slugă. Luptă, pentru ca în fiecare din noi să trăiască integral Iisus Hristos. Lupta fiecăruia aduce surparea fatală a propriei sale condiții actuale de existență.

Realizându-se sfântul, Cezarul și sluga vor rămâne umbre ale trecutului. Viața lui Hristos va acoperi pământul, robul devenind frate al Cezarului.

*

Esența idealului în Istorie a fost realizarea lui Iisus Hristos. O neîncetată frământare, un salt etern din real spre ireal, spre același pe care sufletul mulțimilor l-a simțit întotdeauna aproape, căci „Iisus Hristos același ieri, azi și'n veci". (Ebrei. XIII. 8).

Cu cât Evanghelia crește în sufletul slugilor, cu atât pietrile din glasul Cezarilor sa sfarmă, iar calea idealului e mai sigură și mai puțin străjuită.

Ființa idealului aceeași ieri, azi și'n veci: Hristos-Cezar.

Cu cât carnea și sângele lui Iisus Hristos vor crește în însăși carnea și sângele nostru, cu atât vom deveni frați de ideal cu Cezarul. Ne liberăm, înfrățindu-ne în Hristos cu Cezarul. Libertatea nu s'a cucerit niciodată prin nimicire, ci întotdeauna prin sfințenie.

*

E timpul marilor prefaceri. E vremea arderilor și noilor închegări. „Pleacă-ți fruntea, blânde Sicambre, arde ceeace ai adorat și adoră ceeace ai ars". Un suflet tânăr arde curat. Un suflet, ce din pruncie a căutat să se împărtășiască din slujba tăcută și alinătoare a crucii. Sufletul tinereții noastre. Te-a căutat, Iisuse, cu rana idealului sângerândă. Te-a cules din neliniști ca pe o floare, te-a adunat depe morminte, te-a adăpostit în căminul lui umil, Ți-a închinat rugăciunea mută și neîntreruptă, care i-a ros suflarea!...

Idealul, același. Plinirea în noi, în sufletele noastre, aceeași luptă, aceeași cucerire, căci Împărăția lui Dumnezeu se cucerește cu asalt, cu trudă, cu răni adânci în inimi, cu suflete îngenunchiate. Idealul nu se stinge niciodată. Idealul se simte atât cât se idenăifică cu însuși sângele acelora ce cred în el. Idealul nu piere, căci nu e legat de forme trecătoare. Idealul e legat de sufletul generațiilor, care sunt veșnice. Esența lui e Iisus Hristos. Un om nu reprezintă un ideal. Un om numai să formuleze un plan bun sau rău pentru ajungerea acestui ideal. „Nimeni să nu se laude dar cu oamenii, căci toate lucrurile sunt ale voastre: fie Pavel, fie Apollo, fie Chifa, fie lumea, fie viața, fie moartea, fie lucrurile de acum, fie cele viitoare, toate sunt ale voastre și voi sunteți ai lui Hristos". (I Cor. II. 21-23).

Năzuința organică a unei generații are aceeași cauză eficientă, aceeași temelie din veci statornicită, „căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea care a fost pusă și care este Hristos" (I. Cor. 3. 11).

O generație și idealul ei nu-darnic, nici tinerețea furată de mai atunci pier, când nu sunt cimentate pe propriul lor principiu genetic.

*

O generație se deosebește de alta prin gradul de sfințenie la care s'a ridicat, prin realizarea cât mai mult a Evangheliei, prin trăirea cât mai intens în sufletul ei a lui Iisus Hristos, prin simțirea cât mai profundă în sensul vieții Celui Atotputernic.

Un singur criteriu există, după care se judecă indivizii, generațiile, neamurile; nu vârsta, nu sarcina păcatelor bătrâneții, nici umbrele fugarelor erori ale trecutului adunate într'un creer obosit, nici povara anilor călcați zadarnic, nici tinerețea furată de mirajuri. Unul singur: gradul de gradul de identificare a vieții cu viața mistică a lui Iisus Hristos. „Să vorbească bătrânețea, marele număr de ani să învețe pe alții înțelepciunea! Dar de fapt în om, duhul, suflarea celui Atotputernic dă priceperea. Nu vârsta aduce înțelepciunea, nu bătrânețea te face în stare să judeci" (Iov 32. 7-9.

*

Hristos recunoaște adevărurile statornicite pentru veșnicie. Cezarul e ocârmuitor în Împărăția terestră, pe care Hristos o recunoaște numai ridicată la Cetatea eternă.

Hristos a venit, să scurteze munca Cezarilor, ridicând neamurile la înălțimea tronurilor. Cezarii și-au terminat însărcinarea. Hristos năruește stăpânirea domnitorilor, nu cu sabia, ci ridicând sufletul oamenilor, zădărnicind orice nevoie de cârmuire. Când Petru crede desăvârșit în Hristos și poate merge singur pe mare, mai are nevoie de corabie? Orice suflet a devenit purtător de Hristos. Lui Hristos nu-i comandă Cezarii. Împărăția lui Hristos a depășit Împărăția Cezarului. Istoria strămtorărilor s'a terminat, a venit vremea lui Iisus Hristos.

Împărăția slavei s'a înfăptuit. Dar cine este împăratul Slavei? Cine este împăratul acestei împărății a sfinților? Cezarul cel Nou. Un Cezar care n'a supărat pe niciun domnitor. El n'a uneltit la tronuri. Cezarul pământesc presupune o minoritate de condus, destrunit, o plebe ce se cere înfrânată.

Împărații sunt stâlpii necesari, căci Evanghelia încă nu s'a prefăcut în carne și suflet. Din moment ce Evanghelia a început să realizeze acea Biserică vie, puterea Cezarului se împuținează, fiindcă însăși baza existenții lui este măcinată de însăși Cartea Sfântă destinată ocârmuitorilor. In Împărăția Duhului, sufletul Cezarului va fi alături de celelalte suflete de sub stăpânirea Marelui Sfetnic. O răsvrătire în contra puterii, e răsvrătită în contra orânduirii lui Dumnezeu. Orânduirea lui Dumnezeu în ordinea naturală a istorici, se poate zădărnici prin ridicarea morală peste principiul finalității ce-l presupune orânduirea.

Cezarii sunt ai lui Dumnezeu și oamenii sunt ai Cezarilor. E vremea Cezarilor. El e slujitorul lui Dumnezeu pentru binele oamenilor. El poartă sabie, ca să răsbune pe Dumnezeu și să pedepsească pe cel fără de lege. Cinstea-i a Cezarului. (cf. Rom. XIII).

Dați Cezarului cinste! Supuneți-vă orânduirilor lui, căci Stăpânirea lui, Dumnezeu a statornicit-o. Trăiască Cezarul pentru slujba lui Dumnezeu!...

Ștefan I. Petre

ODA

lui Octavian Goga

Din liniștitul sâmbure de sat
Ți-ai aruncat privirile departe
Să răscolești pământurile'n lat,
Să făurești ce n'ai găsit în carte.

Cu fruntea sus în piscul primăverii
Imens iluminată de durere
Te-ai ridicat să rupi zăgazul verii
Pentru poporul smuls din mângâiere.

La țărmul vitregiei celor mici
Ai ancorat doi ochi de soare mari
Catargul isbăvirii să-l ridici
Ca un stindard din evii legendari.

Ți-ai împărțit durerile cu Oltul
Și-ai despicat tărie printre ani,
Ai sângerat prin temnițI cu norodul
Și pălmuit ai fost de inumani.

Dar, din dureri, tu ridicași altar
Și cremene de soare pentru noi;
Din plâns ai făurit nădejdi și har,
Și sulițe de vifor din nevoi.

Carpații grei de unde verzi de brad
Tu i-ai purtat pe umeri mari de sfânt
Și'n fața milenarei așteptări
Ni i-ai slăvit slovar peste mormânt.

Sergiu Cristian

PRIETENII LUI SFARMA-PIATRA GASESC IN LIBRARII DIN

Opera d-lui Nichifor Crainic

următoarele cărți:

POEZII

Darurile Pământului . . . . . prețul 40 lei
(Ediții în 11.000 exemplare. Mai sunt în librării 400 exemplare)

Țara de peste veac . . . . . prețul 60 lei
(Ediție în 3.000 exemplare. Mai sunt în librării 450 exemplare)

ESEURI

Puncte cardinale în haos . . prețul 70 lei
(Două ediții în 8.000 exemplare)

Ortodoxie și etnocrație . . . prețul 80 lei
(Ediție în 4.000 exempare)!

Propaganda culturală la sate: ce este, cum ar trebui să fie

In lung și largul satelor românești se desfășoară, duminical și cu toate prilejurile sărbătorești, o intinsă propagandă de ordin cultural. Pe acest teren activează, cu deosebită râvnă, o sumedenie întreagă de societăți culturale, cercurile învățătorești — cercurile preoțești, grupuri de studenți și de școlari și atâția alți însuflețiți pentru ridicarea poporului. Insuși obiectivul acestei acțiuni, *ridicarea poporului*, ne demonstrează că se recunoaște că poporul nostru, adică *țărănimea*, e într'o situație din cele mai inferioare, în întunerec, în mizerie, în boale, cum spunea Coșbuc, „purtate cu anii", în sărăcie, însfârșit că traiul ei e din cale afară de amar.

Acestea fiind temeiurile dela cari pleacă orice acțiune pentru ridicarea țărănimii, fiindcă dacă ar fi altfel nu și-ar mai avea sens nici o activitate de această natură, să ne oprim puțin asupra rezultatelor pe cari le dă această natură, să ne oprim puțin asupra rezultatelor pe cari le dă această propagandă.

Propaganda culturală, pentru care se cheltuesc atâția bani și atâta energie, contribue ea într'adevăr la ridicarea vieții țărănești, le deschide ea țăranilor noi drumuri de prosperitate, le creiază posibilități de rezolvare a nevoilor lor?

Propaganda culturală, care se desfășoară cu atâta intensitate, ajută ea într'adevăr pe țăran să se descurce cu mai multă ușurință de multiplele lui necazuri, îl înarmează în lupta cu mizeria, cu sărăcia, îi dă ajutor pentru a-și birui stomacul urcându-se în sfera încântărilor sufletești?

Propaganda culturală, care se adresează atât de mult sufletului, învinge ea într'adevăr *materia* nevoilor țărănești, pentru a face din țărani buni cititori de cărți și gazete, pasionați ascultători de conferințe, amatori de cinematograf și de teatru, prețuitori de biblioteci și de case culturale?

NU, răspundem, NU, din nefericire, NU!

Atâta timp cât propaganda culturală nu va fi decât un prilej sărbătoresc pentru a organiza producții teatrale, cu coruri și poezii, atata timp cât propaganda culturală va fi o ocupație DUMINICALĂ, când țăranii se îmbracă frumos și stau pe lăițile satului, dispuși să asiste, gratuit, la diferite spectacole, atata timp cât propaganda culturală va urmări numai desfătarea sufletului, prin mijloace artistice, sau numai ridicarea lui la înțelegerea unor idealuri și obligații cetățenești, sau va fi numai TEORIE economică, rezultatele ei nu sunt dintre acelea cari trebuesc încurajate.

Și, din nefericire, cea mai mare parte a propagandei culturale, se face în felul descris mai sus, fiind o propagandă artistică, muzicală, morală, o propagandă emotivă, sentimentală, dar fără consecințe durabile pentru viața țărănească.

Țărănimea noastră e în primul rând săracă, robită traiului zilnic, cu multe griji familiare, cu o natalitate îmbelșugată, deci cu multe guri cari cer de mâncare, picioare cari se cer încălțate, trupuri cari cer haine, și, însfârșit, toate nevoile îi stau călare pe gurmaz; e apoi lipsită de o cât de elementară asistență sanitară, lăsată pradă atâtor maladii necruțătoare, cu o mortalitate infantilă înspăimântătoare, și fără o educație bio politică; țărănimea nu și-a însușit apoi nici cele mai elementare cunoștințe pentru a face față nevoilor ei în contactul cu autoritățile, fiind robită tuturor acelora de cari depinde rezolvarea trebuințelor ei de această natură.

Să mai vorbim apoi de primitivismul agriculturii țărănești, robită atâtor neajunsuri și atâtor superstiții și care produce atât de puțin în raport cu bogatele calități naturale ale pământului?

Acestea sunt durerile țărănimii și numai atunci vom ridica-o, când aceste nevoi nu vor mai exista.

Mai înainte de poezie și de teatru, țăranului îi trebue o ordonată viață economică, din care să-și scoată din belșug cele necesare pentru traiul zilnic. Nu e nefericit și nici prost țăranul care n'a auzit niciodată un cor pe patru voci, ori care n'a citit niciodată vreo carte, dar care prin munca sa poate asigura femeii și copiilor săi hrana și hainele de toate zilele. Și nu putem socoti fericit pe țăranul care s'a desfătat două ceasuri la producția teatrală, dar a cărui familie e infectată de tuberculoză sau de sifilis și pe care el, din lipsă de mijloace, n'o mai poate salva. Propaganda culturală trebue să se intereseze în primul rând de aceste lucruri, trebue să găsească soluții pentru a vindeca unele din ele și, în general, trebue să creieze atmosfera potrivită unei adevărate ridicări a poporului.

Cât de lipsit de simțul realităților e propagandistul care vine și se plânge de prea mulții noștri neștiutori de carte, de prea puținii noștri cititori, de necercetarea bibliotecilor sătești, comparând aceste stări cu cele din Elveția Olanda sau Danemarca, unde țărănimea nu are nici un analfabet și unde acțiunile culturale sunt atat de călduros îmbrățișate, dar nu spune, însuflețitul propagandist, cât e de puternic organizată, economicește, țărănimea de acolo pe lângă mizeria dela noi!

Un singur exemplu! România e țară agricolă care se îndeletnicește într'o mare măsură cu creșterea vitelor, deci are o populație ce-și scoate din această ramură de economie singurul ei isvor de venit, singura sursă de trai, singurul câștig, precum și toate... riscurile. Cu ce e asigurat crescătorul de boi și de vaci, de oi și de porci, pentru viața animalelor sale? Cu ce e asigurat împotriva numeroaselor epidemii ce bântue printre vite într'o țară în care avem abia 2—3 medici veterinari de județ? Cu nimic! El poate cădea pradă oricând mizeriei și sărăciei. In Elveția, țară de opt ori mai mică decât România, sunt peste o mie de societăți de asigurare pentru animalele de muncă, de hrană și de prăsilă. Crescătorul de vite de acolo, merge la sigur.

Câte societăți de acest fel avem în România? *Nici una!* Abia pe ici colo cu ocazia unor anumite lucrări publice, unde se întrebuințează animale, se asigură animalele pe durata lucrărilor. In colo totul rămâne în grija destinului.

Infloritoarea viață economică din Elveția, Olanda și Danemarca poate susține și o frumoasă viață culturală, fiindcă țăranii de acolo au un trai mai bun și mai sănătos.

Propagandiștii noștri culturali ar face cu mult mai bine dacă energia ce o risipesc pentru formarea unui cor pe patru voci, sau pentru învățarea unei piese de teatru, ar întrebuința-o pentru înființarea unei asemenea societăți, sau pentru popularizarea, *prin pildă proprie*, a mijloacelor prin cari se pot mări posibilitățile de câștig.

Fiecare propagandist trebue să fie un POPA TANDA, iar propaganda culturală trebue să meargă mână în mână cu propaganda economică!

Pentru a fi om moral, cetățean conștient și român bun, gata oricând să mori luptând pentru țară, e neapărată nevoie să învingi în lupta cu nevoile omenești ale vieții, pentru a fi o națiune de oțel trebue să dispară constatarea dureroasă și umilitoare că „țara e bogată dar poporul e sărac" și să nu se mai audă tragicul cântec: „Munții noștri aur poartă, noi cerșim din poartă'n poartă".

Iată ceeace nu trebue să piardă din vedere propaganda culturală și iată ceeace trebue să urmărească, indiferent dacă o face statul sau o face particularii, și mai ales dacă o face cel dintâi.

Inainte de teatru și de cântece, să se lupte pentru un trai mai omenesc, pentru o viață economică mai productivă, pentru învățarea țăranului cum să priceapă drepturile și obligațiile autorităților, însfarșit pentru tot ceeace îl poate întări în primul rând materialicește. Când această etapă va fi parcursă, când țărănimea va avea o bună stare economică, atunci, de abia atunci, cântările și poezia, teatrul și biblioteca, își vor putea desfășura întreaga lor frumusețe, fiind înțelese și prețuite așa după cum merită.

Propaganda culturală în România trebue să plece dela dezideratul lui Pestalozzi. Intâi petecul de pământ bine lucrat, aducător de îmbelșugată roadă și apoi, numai apoi, cultura.

Până atunci toate acțiunile propagandei culturale în lumea satelor, rămân numai admirabile străduințe și minunate pilde de muncă și de voință, fără a avea însă rezultatele așteptate și care, în alt mediu, ar fi așa de satisfăcătoare.

E ceeace sperăm că va realiza noul „Serviciu Social" organizat sub egida M. S. Regelui Carol al II-lea.

Vasile Netea

MOȘ MARIN

De când îl știu: jitar e pe tarlale
Și peste zările'nflorite de belșug;
In Martie nu stă'ndoit pe plug
El zilnic la ogoare dă târcoale.

Bătut de vânturi și pârlit de soare
El stă de veghe peste șesul tot.
In asfințit se roagă lui Domnul Savaot
Să plouă des, să crească grâul mare.

El e stăpân, pe'ntinsa lui moșie,
Nu părăsește câmpul niciodat'
Numai la Paști se'ndeamnă către sat
Ca să se spovedească părintelui Ilie.

E strașnic păzitor, fără hodină,
Și pentru hoide-și dărue tot darul.
Și toamna i se'nvârfue hambarul
Și mulțămit, sărută pământul și se'nchină.

Petre Paulescu

MARIA

Maria e fată din sat dela noi
Cu trupul svelt, ca trestia de baltă;
Și după ea flăcăii fac război
Că e frumoasă, Doamne, și-i înnaltă.

Când joacă'n horă, tremură pământul
Și sânii saltă tineri pe sub iie.
La orice joc, se'nmlădie ca vântul
Și de-o privești, se face purpurie.

La șezători de-ți spune basme sure
Te leagănă'n mireasmă de lumină.
Și ochii ei, căprui ca două mure,
Ai vrea să îi săruți fără hodină.

Maria e fată din sat dela noi
Cu părul buclat ca un lan de secară.
Și toată e freamăt, și zvon de zăvoi
Și sufletul ei, e cald ca o vară.

Petre Paulescu

APRECIERI

François Villon

Vechiul și neegalatul poet francez, a fost tradus în românește de domnișoara Zoe Verbiceanu. Dificultățile limbii și versificației medievale a lui Villon, au făcut ca, până acum, să se vorbească arare despre el în literatura noastră, dar nimeni nu s'a încumentat să le înfrunte.

Am spune că d-ra Zoe Verbiceanu s'a aventurat în imposibil, dacă într'adevăr încercarea sa n'ar fi fost biruitoare. Traducerile sale sunt magistrale. Familiarizată îndelung cu poesia genialului derbedeu, nu i-au scăpat nici nuanțele și nici amănuntele technice de versificație. Precisiunea traducerii merge până la redarea unor acrostihuri din original și până la imitarea muzicală a sonorității rimelor.

Limba în care a tradus e bogată, variată, pitorească și îndrăzneață de parcă versurile lui Villon ar fi scrise deadreptul în românește.

Un număr de opt balade din aceste traduceri a apărut în revista Gândirea *din Decembrie.*

Sunt între ele faimoasele poesii: Balada Doamnelor de odinioară, Balada soartei, Balada către prieteni, Balada spânzuraților și Balada împotriva dușmanilor Franței, capodopere ale poesiei lui Francois Villon.

Tipărirea lor în marea revistă Gândirea *constituie un eveniment literar. Lectura lor constituie un înalt moment de bucurie estetică, rare ori întâlnită în scrisul de azi.*

Traducătoarea lui Francois Villon a făcut o reală operă de creație poetică. Afară de bucățile dăruite revistei Gândirea, *are gata de tipar toate poesiile traductibile ale acestui mare cântăreț vagabond, care s'a jucat de-a viața și de-a soarta nu numai în versurile-i nemuritoare. In curând, d-ra Zoe Verbiceanu le va strânge într'un volum, menit să încetățenească pe Francois Villon în românește.*

Revista literară a colegiului național Sf. Sava

E cea mai distinsă dintre publicațiile de acest gen, scrisă de elevi în colaborare cu profesorii lor.

Ultimul număr, (Noembrie—Decembrie), de o eleganță grafică cu care s'ar mândri orice revistă de scriitori consacrați, e închinat fostului director al colegiului Sf. Sava, profesorul Ștefan Pop. *Articole de mișcătoare recunoștință scriu foștii elevi pentru acest strălucit dascăl de limba românească, pe care școala îl pierde prin neîndurata lege a pensionării, deși e în plină vigoare bărbătească. E un lucru excepțional în mentalitatea de azi acest act de frumoasă recunoștință din partea tinerilor elevi față de înțelepții lor dascăli. El onorează colegiul Sf. Sava.*

In acelaș număr, un articol foarte înțelegător despre Rainer Maria Rilke, semnat Alexandru Teianu, un judicios eseu despre „Orientarea culturii noastre" de Paul Dimitriu. *Două recenzii critice despre „Ortodoxie și etnocrație" (I. Băcanu) și „La curțile dorului" (Paul Dimitriu). Numeroase altele despre teatru, arte plastice, muzică, conferințe.*

Revista e împodobită cu gust de desenele fine ale lui Mihai Brâncoveanu, care manifestă reale aptitudini plastice.

Tinerii redactori, cari îi îngrijesc apariția, merită să fie citați: Preda Bunescu, Paul Dimitriu și Const. Mihăescu.

Colecția „Drum"

a tinerilor scriitori teleormăneni, publică o plachetă de proză lirică, — „Semne" — al cărei autor este d. B. I. Găden.

Insemnăm cu toată bucuria un cuvânt de laudă pentru acest tânăr scriitor care, în cele câteva pagini ale poemului său de dragoste—foarte original și măestrit conceput, — adrece mărturia unui **talent de însușiri** *alese.*

Strâmbă-lemne...

Politica noastră externă

Noul Ministru de Externe, d. Grigore Gafencu, a făcut declarații care trag încăodată contururile politicei românești în relațiile cu străinătatea. In momentul european actual, ele interesează pe fiecare român, fiindcă fiecăruia îi stau la inimă hotărele patriei.

Să observăm dela început că declarațiile d-lui Gafencu sunt mult mai precise și mai largi decât fusesem obișnuiți până ieri. A dispărut cu totul din ele pomenirea Societății Națiunilor, care nu mai joacă niciun rol deocamdată. Înțelegerea dela Muenchen a celor patru mari puteri i-a marcat sfârșitul sau sincopa. O nouă configurație continentală a apărut, în curs de cristalizare. Ea cere din partea noastră acomodare și lărgire de orizont.

Epoca juridică, geneveză intrând în agonie, simțul realist al conservării proprii proclamă că temelia politicei noastre externe e forța pe care o reprezentăm ca bloc de conștiință națională și ca armată. Cu această temelie sigură, România poate să croiască pacea atât de necesară desvoltării ei.

Pacea cu toți vecinii e idealul ce trebue urmărit. Asemenea relații le avem cu Polonia, cu Cehoslovacia, cu Jugoslavia și suntem leali față de Rusia Sovietică. De asemenea cu Turcia si Grecia, state cu care apa Mării ne ține în contact.

Sunt doi vecini cu cari nouă nu ne-ar displăcea să ne împăcăm: Ungaria și Bulgaria. Dar aceasta nu atârnă numai de noi. La un aranjament definitiv se poate ajunge prin noua configurație continentală ivită după întâlnirea dela Muenchen. Evident, nu mai poate fi vorba de un satelism față de „marii aliați", de vreme ce atât Italia cât și Germania se dovedesc cu fiecare zi că au mână liberă în Europa Centrală și în Balcani. Cu Germania am devenit oarecum vecini și situația aceasta ne interesează mai ales.

E vrednic de subliniat în această privință limbajul nou al d-lui Grigore Gafencu la adresa puterilor totalitare:

„Germania prin desvoltarea uimitoare a gospodăriei ei și prin întinderea ei pe Dunăre, a căpătat o nouă însemnătate pentru noi, trezind amintirea unor vechi și rodnice colaborări".

Asemenea Italia „ale cărei energii și strălucite puteri de înfăptuire pot contribui într'o măsură, pe care am dori-o cât mai largă, la pașnica propășire a răsăritului european".

Italia, după recenta mărturisire a ziarului „Stampa" are azi în orbita ei pe Jugoslavia, Ungaria și Bulgaria, iar sensul cuvintelor d-lui Gr. Gafencu e că prin mijlocirea Romei putem ajunge la definitivarea relațiilor pașnice cu Budapesta și Sofia.

Elogiile ministrului nostru de externe, răspicate cum nu s'au rostit încă niciodată din postul pe care-l deține, erau necesare din două puncte de vedere. Unul e oarecum particular, d. Grigore Gafencu venind din lagărul democratic de până ieri și înlăturând astfel anumite aprehensiuni neprielnice. Lumea din afară nu e atât de sigură că noi românii posedăm o minunată îndemânare plastică de a ne acomoda.

Celălalt motiv constă în afirmația că lărgimea de orizont în politica externă a României se datorește marei personalități a M. S. Regelui Carol II.

România, cu propriile cuvinte oficiale, „urmărește cu interes și simpatie orice sforțare de înțelegere între Marile Puteri din apusul și din centrul Europei, puteri asupra cărora apasă, mai ales după întâlnirea dela Muenchen, sarcina plină de răspundere de a apăra si de a salva civilizația europeană.

Dorința României de a păstra un contact cât mai strâns cu aceste puteri s'a dovedit cu prisosință prin călătoria Majestății Sale Regelui".

Cu alte cuvinte, noul titular dela Palatul Sturdza nu vine cu prejudecăți din trecut și cu preferințe de ordin subiectiv, ci este executorul unor indicațiuni de larg orizont și de spirit nou, pentru o politică menită nu numai să preîntâmpine orice desagremente eventuale, dar să întărească situația României în ordinea, pusă pe alte baze decât cele de ieri, a Europei Centrale.

Neofiții sunt capabili de zel minunat, iar țara nu va avea decât de câștigat dintr'un asemenea zel.

Cine ține încă să zădărnicească generalizarea unor raporturi solide ale României cu puterile totalitare, e forța internațională evreească. Nici evreilor din afară, nici mai ales celor din lăuntru nu le convin asemenea raporturi de teama repercusiunilor interne, ce s'ar isca, privitoare la soarta lor. Dar orice om de răspundere va ști să aleagă între interesul de viață al patriei sale și intre manevrele iudaice.

D. Grigore Gafencu a atins și această chestiune, vorbind de intervenția „apăsată" a României pe lângă statele cu colonii ca să primească pe indezirabilii noștri musafiri.

Noi nu ne îndoim că această „cerere apăsată" a noastră va avea un efect hotăritor asupra marilor imperii coloniale, care se vor grăbi să ne satisfacă, firește!

Și dacă pe unii i-a surprins acest limbaj din partea directorului marelui cotidian „Timpul", pe noi ne bucură cuvântul său rostit în problema evreească.

N. C.

Marele Arhitect vagabond

Au fost lichidate definitiv lojile masonice d'n Polonia.

Ultima telegramă care ne aduce această veste îmbucurătoare, arată că guvernul din Varșovia a confiscat arhivele celor nouă loji de pe teritoriul polon și a instituit o anchetă severă.

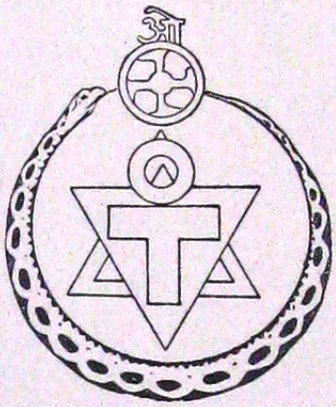

Se întețesc loviturile în coastele marelui arhitect.

Și, totuși, eu cunosc o țară unde musoneria este mai tare ca oricând...

Polonia se apără de evrei

De când problema evreiască preocupă mai toate statele europene și de cînd cu emigrările din ultima vreme, guvernul polonez se simte silit să ia măsuri cât mai categorice împotriva evreilor. Acțiunea aceasta e determinată în primul rând de faptul că închizându-se pe oriunde granițele pentru evrei, Polonia nu mai poate să verse în țările vecine, lotul de a sută de mii anual, din ghetto-urile sale, precum făcea mai înainte. Deasemenea, s'a văzut asaltată de noi invazii, împotriva cărora înțelege să se apere. In scopul acesta se studiază o serie de măsuri, dintre care cele mai principale vor fi:

Evreii să nu mai aibe dreptul decât la „cetățenia polonă provizorie", să nu nu mai aibe drepturi electorale, să le fie interzis serviciul obligator sau voluntar în armată, să nu li se mai dea de lucru în întreprinderile particulare și să li se interzică practicarea profesiunii de ziarist.

Ce mai rămâne de făcut în Polonia? Desigur, să-și strângă boarfele și să plece încotro va, spre o adresă necunoscută!

Goldemberg, ordonanță

Un militar dela Brașov a fost victima unui furt. Ordonanța sa i-a prădat de suma de 60.000 lei. Ordonanța se numea Avram Goldemberg. Frumos

nume de ostaș, dar mai ales, strașnic devotament față de stăpân!... Probabil păgânașul a putut reflecta, însă, asupra diferitelor însușiri ale evreilor.

„Sfarmă-Piatră" colindător

Tinerii colaboratori ai revistei noastre au avut buna idee să se organizeze în cor de colindători: Corul Sfarmă-Piatră!

Poeți, prozatori și eseiști, ei și-au unit glasurile în cântecele de stea, mergând să ducă vestea sfântă sub ferestrele luminate.

Și au cântat frumos, — melodii încântătoare ca versurile, ca frazele, ca gândurile lor.

Preamărind tradiția cu condeiul, ei au știut s'o preamărească și cu fapta devoțiunii străbune.

Cinste lor și exemplu altora!

Astfel, Sfarmă-Piatră, care e creștin de când nu se ține minte, (adică dela apariția acestei reviste), a umblat și-a colindat, prosternând uriașa-i umbră albastră pe zăpezile Nopții Sfinte.

Secretele marilor conflicte

Federația creștinilor militanți din America, a trimis o telegramă d-lui Roosevelt, semnată de către prezidentul ei, d. Georges Deatherage, din care extragem:... „Vă putem dovedi că principala cauză care agită răsboiul în lume, provine din rivalitatea bănească pe plan internațional, dintre rabinii marei finanțe — adică din lupta angajată între sionismul casei Rothschild și internaționalismul casei Warburg".

Iată, domnilor, ce se știe în alte părți, cu toată siguranța, despre puterea iudaică!

Democrația în agonie

„Ideea națională se liberează din rețeaua cosmopolitismului și a ideologiilor străine" — a declarat d. Beran, noul prim-ministru al Cehoslovaciei.

Et tu quoque!...

Numerele noastre festive

Numerele noastre de Sărbători au cules admirația tuturor cititorilor statornici sau ocazionali.

Cel de Crăciun a purtat în față icoana Maicii Domnului cu Pruncul, reprodusă după zugrăveala pe sticlă în stilul cunoscutei școale țărănești din Ardeal.

Cel de Anul Nou a dus în țară splendidul simbol al timpului ce răsare din eternitate ca un băiețaș de sub floarea-soarelui; desenul acesta, de inspirație atât de autohtonă, se datorește pictorului Atanasie Damian ca și copertele ultime ale ambelor numere.

Pentru execuția lor tehnică ținem să felicităm pe d. zincograf Ispas și tipografia „Imprimeria", care a pus toată atenția să gătească de sărbători pe năzdrăvanul „Sfarmă-Piatră".

Sfarmă-piatră

Intemeietor: AL. GREGORIAN

LEI 6 — Anul V, Nr. 147
DUMINICĂ 8 IANUARIE 1939

Director: NICHIFOR CRAINIC

Redacția și Administrația:
str. Domnița Anastasia 16,—Sectorul I

PROIECT DE ORGANIZARE CORPORATIVĂ A ROMANIEI

Încadrarea ocupațiilor din: agricultură

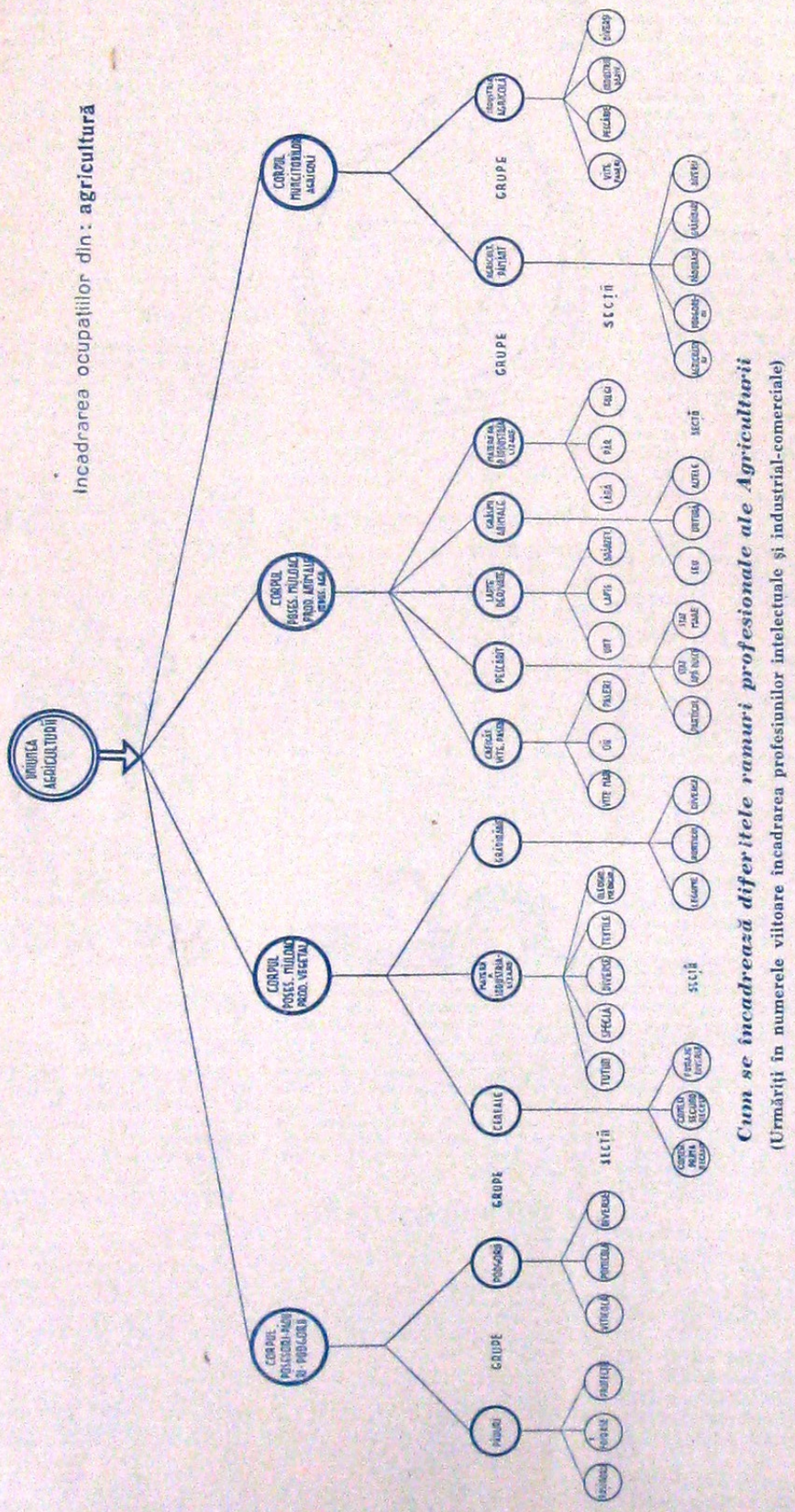

Cum se încadrează diferitele ramuri profesionale ale Agriculturii

(Urmăriți în numerele viitoare încadrarea profesiunilor intelectuale și industrial-comerciale)

IN ACEST NUMAR:

NICHIFOR CRAINIC: Încă un pas spre organizarea profesională.

Arh. I. D. ENESCU: Valorificarea produselor agricole.

Pr. ANTON I. POPESCU: Rămîi cu noi!

PETRE PAULESCU: Maria (versuri).

MIRCEA MUNTEANU: „Frăția ortodoxă română".

NICOLAE LAZAR: Jurnal de război.

MARIELLA COANDĂ: In Cetatea Sfîntului Francesco.

C. PARLEA: Chronic voivodal (versuri).

ȘTEFAN I. PETRE: Hristos Cezar.

MIHU DRAGOMIR: Românească (versuri).

VICTOR DE LA FORTELLE: Partide și patrii.

SERGIU CRISTIAN: Odă (versuri..

EMILIAN VASILESCU: „Jertfa inimii".

Pr. SANDU TUDOR: Cruciala întrupare divină.

VASILE NETEA: Propaganda culturală la sate.

GHEORGHE BUMBEȘTI: Cine-a trecut... (versuri).

Aprecieri, note, etc.

ATELIERELE „IMPRIMERIA" S. A. R. BUCUREȘTI, Strada Matei Millo No. 3. —